

TEMA

Metaverse:

Paradigmeskift eller døgnflue

► SIDE 22

Ласкаво
просимо
до Данії

► SIDE 14

PROSA

Medlemsvækst

Flere og flere it-professionelle vælger at blive medlem af PROSA. 1. januar 2022 var der således 15.446 medlemmer i alt. Ifølge tal fra FH kan kun PROSA og fem andre større fagforeninger prale af, at medlemstallet voksede både i 2020 og 2021.

Virtuel virkelighed

Hypen om metaverse tager fart. Teknologien er moden, og små og store aktører satser på digitale universer. Spørgsmålet er dog: Bliver metaverse et paradigmeskift? Eller ender det som en fantasi i tech-giganternes hoved? Faktum er dog, at metaverse påvirker brugerens psyke og krop på en langt mere gennemgribende måde, end vi hidtil har set.

Prosabladet, Vester Farimagsgade 37A, 1606 Kbh. V, telefon 33 36 41 41 [prosabladet@prosa.dk]

Redaktion: Konstitueret ansv. redaktør Stine Nysten [sny@prosa.dk] og journalist Julie Bondo Gravesen [jub@prosa.dk] Korrektur: Lene Jensen

Udkommer næste gang: 13. juni. Deadline for debatindlæg: 18. maj.

Redaktionsudvalg: Christian A. Christensen (formand), Peter Ussing, Dorte Hoffmann og Erik Dahl Klausen [redaktionsudvalg@lister.prosa.dk]

Annoncer: Vendemus **Design og grafisk produktion:** vahle+nikolaisen

Forsideillustration: Mikkel Henssel

<FUNFACT>

33,7

Så mange mio. kr. brugte Datatilsynet til lønudgifter sidste år

54,9

Datatilsynet forventede 62 årsværk sidste år, men havde kun 54,9. Det giver et mindre forbrug til løn på 4,3 mio. kr.

KILDE: DATATILSYNET

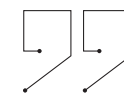
FOKUS

Velkommen til Danmark

Danmark har åbnet dørene for ukrainske flygtninge, og mange danske it-professionelle er på den ene eller anden måde **berørt af situationen**. Dmitry Karasik, ukrainskfødt it-professionel i Danmark, er en af dem, der har kastet sig ud i at hjælpe.

FOTO: MAGNUS NØLLER

I nogle situationer er det bare vigtigt at gøre, hvad man kan. Det er menneskeligt

– Dmitry Karasik, ukrainsk it-programmør bosat i Danmark

14

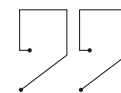
07 Logning
EU-Domstolen underkendte danske logningregler, en uge efter at de trådte i kraft.

08 Barsel
Nye barselsregler er en sejr for ligestillingen, mener PROSA.

12 Forskning
Ny algoritme kan afkode grises følelser og fremme dyrenes psykiske sundhed.

20 Kodekunst
Michaël Zancan har raffineret sin egen stil og metode med plotter-print.

32 Arbejdsliv
Bortvisning er chefens stærkeste kort og den strengeste sanktion, du kan komme ud for.

Regulering af sociale medier må ikke ske på bekostning af ytringsfriheden

– Rikke Frank Jørgensen, seniorforsker ved Institut for Menneskerettigheder

10

Delt barsel - godt begyndt

Der er nu vedtaget en ligelig fordeling af barselsorlov til mænd og kvinder. I PROSA betragter vi det som en god ting, som kan være et vigtigt element for mere ligestilling på arbejdsmarkedet og i hjemmet. Det kan stille kvinder bedre på arbejdsmarkedet, og det kan øge respekten for faderskabet.

Men det efterlader os også med problemer. Det er ofte manden, der tjener mest, og det er klart dyrere for højtlønnede mænd og kvinder at holde barselsorlov. Risikoen er, at den øremærkede barselsorlov til far/medforældre ikke bliver afholdt. Det maksimale løntab, der kan refunderes, er – afhængigt af hvilken ordning arbejdsgiveren er tilknyttet – omkring 32-34.000 kroner pr. måned. Langt under lønnen for it-professionelle.

Vi synes derfor, at der er god grund til at se på, hvor meget der kan refunderes fra barselsfonden, når medarbejderne holder barselsorlov. Der er også grund til at se på et andet forhold. Der gives kun refusion fra barselsfonden, hvis arbejdsgiver ønsker at betale løn under barsel. Hvis ikke arbejdsgiveren vil udbetale løn under barselsorloven, så betyder denne ordning, at medarbejderne kun kan modtage barselsdagpenge svarende til taksten for syge-/dagpenge. Men hvorfor siger alle arbejdsgivere ikke bare ja til at give hvis ikke fuld løn, så dog den løn, som kan refunderes? De betaler under alle omstændigheder til fonden.

Det er ikke, fordi der skal skrives lange ansøgninger – nej, faktisk får arbejdsgiver automatisk pengene udbetalt, når der søges refusion af barselsdagpengene.

Derfor er det svært at se andet incitament, end at arbejdsgiver synes, det er fint, hvis der ikke holdes barselsorlov. Og det er jo helt uacceptabelt. Derfor bør barselsfonden kunne udbetale direkte til medarbejderen, hvis arbejdsgiver ikke vil medvirke.

Og så er der et forhold mere, der bør ses på. Barselsfonden reserverer to ugers fædreorlov til far/medforældre samt yderligere tre ugers forældreorlov. Der er desuden reserveret seks uger til mor (fire uger før fødslen og to uger efter).

Der er god grund til at se på, hvor meget der kan refunderes fra barselsfonden

Barselsfonden kan refundere yderligere 25 uger, men her gælder først til mølle-princippet. Det vil i reglen betyde, at det for det meste bliver morens arbejdsgiver, der får refusion, idet det ofte er moren, der holder hele sin orlov. Hvis moren afholder et halvt års barsel, er alle pengene fra barselsfonden brugt, og far/medforældre kan ikke få noget. Det

er der grund til at se på i lyset af de nye barselsregler. Det naturlige ville være en forlængelse af perioden med eksempelvis ni uger, som så kunne øremærkes.

Det gode er, at nu har mænd og kvinder samme interesse i at få langt bedre dækning for barselsorloven. Jeg håber meget på, at det vil komme til udtryk ved de krav, der skal stilles til de forestående overenskomstforhandlinger. ▀

BLIV KLOGERE PÅ REGLERNE

PROSA afholder kurser om de nye barselsregler, så medlemmerne kan få mest muligt ud af de nye rettigheder. Læs side 8.

SUPERUSERS

HAR I STYR PÅ JERES CYBERSIKKERHED?

»Fire ud af ti af de små- og mellemstore virksomheder har ikke tilstrækkelig digital sikkerhed i deres virksomheder«

Sådan lyder udmeldingen fra erhvervsminister, Simon Kollerup (S), der i forbindelse med krigen i Ukraine har fået særlig opfordring fra Center for Cybersikkerhed om at have større fokus på IT-sikkerhed i erhvervslivet.

Mange organisationer anbefales derfor at få gennemgået og styrket deres cyberforsvar for at komme hacking og cyberangreb i forkøbet.

Få styrket cyberforsvaret - hvad er næste skridt?

IT-kurser og -certificeringer

Få kendskab til og bliv certificeret i de nyeste teknologier og værktøjer til at forebygge mod cyberangreb og øge IT-sikkerhed i organisationen.

Lær at tænke som en hacker for at kunne sikre dig mod hackere på kurset **Certified Ethical Hacker**.

Lær om Microsoft Sentinel og Microsoft Defender på role-based kursus SC-200 **Microsoft Security Operations Analyst**.

Se mange flere kurser og certificeringer på hjemmesiden.

Firma-/specialkurser

SuperUsers kan afholde et eller flere kurser særligt for en afdeling eller et team i din organisation.

Ved afholdelse af firmakurser skræddersyr og tilrettelægger vi kursusforløbet til den enkelte organisation, så det specifikt dækker behov og ønsker.

Vi tilbyder bl.a. sikkerhedskurser inden for operativsystemer, netværk, cloud, datahåndtering og programudvikling.

Kontakt os for et uforpligtende tilbud og hør om mulighederne.

Rådgivning og konsulent

Vores IT-sikkerhedskonsulenter yder rådgivning og hjælper jer godt i gang og i mål med at få styrket cybersikkerheden i din organisation.

Vi tilbyder en række services og ydelser inden for cyberforsvar, herunder:

- Penetration test
- Design af incident response proces (IR)
- Cyber hygiejne check

Tal med en af vores eksperter og hør, hvordan I kommer videre.

<ORGANISERING>

Amazon angriber ny fagforening

Tech-giganten Amazon anklager en ny fagforening for at true ansatte på et varelager i Staten Island til at stemme ja til at organisere sig. Det skriver Ritzau. Det sker, efter at et flertal på omkring 55 procent af de ansatte på varelageret stemte for at tilslutte sig Amazon Labor Union (ALU). Det er den første fagforening for Amazon-ansatte i USA. Siden stemmeresultatet har ansatte fra over 50 andre af Amazons lagerhuse i USA kontaktet fagforeningen, har lederen for fagforeningen tidligere oplyst. ▀

FOTO: BRENDAN MCCORMACK/REUTERS/RITZAU SCANPIX

<PEGASUS>

EU-politikers mobiltelefoner overvåget

Det såkaldte spyware med navnet Pegasus er blevet brugt til at overvåge politikere i den spanske delstat Catalonien, heriblandt fire europaparlamentarikere. Det fremgår ifølge dr.dk af en rapport fra informationsorganisationen Citizen Lab, som hører under University of Toronto i Canada.

Helt konkret har over 60 individer mellem 2017 og 2020 været mål for angreb med Pegasus. Ifølge Citizen Lab var det en sikkerhedsfejl i iMessage på iPhone, der gav Pegasus adgang til de catalanskes privatlivsdata.

Der er ifølge Citizen Lab stærke indikationer på, at det er den spanske regering, som står bag overvågningen, idet det ser ud til, at Spaniens efterretningstjeneste, Centro Nacional de Inteligencia, har været kunde hos NSO Group, firmaet bag Pegasus. ▀

01001111
10101110
00110001
11101000
11001101
00100011

<MICROCHIPS>

Stopper neonproduktion

Der er global mangel på mikrochips. Og nu har to ukrainske selskaber, Ingas og Cryoin, der tilsammen står for at levere omkring halvdelen af al neon, valgt at standse driften.

Det skriver Reuters. Neongas er en kernekomponent for de lasere, som bruges til produktionen af mikrochips.

Årsagen til manglen er Ruslands voldsomme angreb på Ukraine. Selskabet Ingas ligger i Mariupol, mens Cryoin ligger i Odessa. Begge byer ligger midt i krigszonen.

Ifølge Reuters er det uklart, hvor meget neon der findes på lagre rundt om i verden. Allerede før krigen var der på grund af corona-krisen mangel på mikrochips.

Tal fra Dansk Industri viser, at tre ud af fire danske virksomheder, som er afhængige af mikrochips, står og mangler den afgørende komponent.

EU har meddelt, at man vil investere intet mindre end 43 milliarder euro i mikrochipproduktion i Europa. Men det vil tage mange år at bygge fabrikker til at fremstille mikrochips, da processen er meget kompleks. ▀

Der er tale om meget vidtgående indgreb i vores privatliv

— Mikkel Lindberg Laursen, jurist, Institut for Menneskerettigheder

<MASSEOVERVÅGNING>

EU underkender nye logningsregler

Når et drab skal opklares, må politiet ikke pålægge et teleselskab at videregive data, som er indsamlet i kampen mod terror. Det er essensen af en EU-dom, som blev afsagt, en uge efter at den nye logningbekendtgørelse trådte i kraft herhjemme. Dommen går imod dele af de nye danske logningsregler og betyder, at den uklare retstilstand på området fortsætter.

— Vi havde forventet, at de nye regler ville give os en form for stabilitet. Det er uholdbart, at det er så uforudsigeligt, hvilke rammer vi arbejder inden for, siger Jakob Willer, direktør i Teleindustrien.

Siden den første logningbekendtgørelse trådte i kraft i 2006, har temaet om indsamling og brug af teledata været genstand for voldsomme politiske dis-

kussioner herhjemme, retssager ved danske domstole og hele tre retssager ved EU-Domstolen, som har kendt reglerne ulovlige. De danske myndigheder er dog fortsat ufortrødent. Højesteret frifandt 30. marts justitsministeren i en årelang sag, som Foreningen imod Ulovlig Logning havde anlagt.

Samme dag trådte et nyt sæt logningsregler i kraft. De siger, at data kan logges generelt og udifferentieret, når "det vurderes, at Danmark står over for en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed, som må anses for at være reel og aktuel eller forudsigelig", som Justitsministeriet udtrykker det. Den trussel eksisterer de næste 12 måneder, vurderer ministeriet. Derfor skal teleselskaberne registrere og opbevare trafikdata frem til 29. marts 2023.

Dermed har ministeren givet sig selv lov til at gå så langt, han kunne efter de nye regler, vurderer jurist i Institut for Menneskerettigheder Mikkel Lindberg Laursen.

— Der er tale om meget vidtgående indgreb i vores privatliv. De nye regler afspejler, at det ikke er vores menneskerettigheder, der har været i fokus, siger han.

EU-dommen fra april indebærer, at politiet i sager om grov kriminalitet ikke kan få adgang til oplysninger, som er logget generelt og udifferentieret af hensyn til statens sikkerhed. Jakob Willer vurderer, at der nu er enighed om, at politiet ikke vil bede om den slags oplysninger i sager om kriminalitet. Og teleselskaberne vil ikke udlevere dem.

Justitsministeren er utilfreds med den nye EU-dom og mener, at den stikker en kæp i hjulet for politiets arbejde.

— Det er rigtig ærgerligt, at EU-Domstolen er kommet frem til dette resultat. Det vil få konsekvenser for politiets efterforskning af grov kriminalitet som bande-kriminalitet og voldtægt, udtaler han.

Hos Foreningen imod Ulovlig Logning har den nye EU-dom ført til nye overvejelser.

— Vi vil bede Højesteret om at genoptage sagen. Den slags gør man normalt kun i straffesager, hvor en anden end den dømte tilstår. Hvis Højesteret siger nej, er vi tvunget til at gå videre med et sagsanlæg mod teleindustrien, siger foreningens formand, Rasmus Malver.

Han oplyser, at foreningen også ser på muligheden for at tage sagen til Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg. ▀

FOTO: LISBLOTTE SABROE/RITZAU SCANPIX

Justitsminister Nick Hækkerup (S) til åbent samråd om logning på Christiansborg tirsdag 1. marts 2022.

Staten skal ikke blande sig i forældreskabet, som kan antage mange forskellige former

– Jette Baade, arbejdsmarkedspolitisk rådgiver i PROSA

FÆRRE FALDER UD

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) har offentliggjort en evaluering af aftalen om et tryggere dagpengesystem fra 2017. Hensigten med aftalen var, at færre skulle opbruge retten til dagpenge og derved **ryge ud af dagpengesystemet**, og at det bedre skulle kunne betale sig for en dagpengemodtager at tage alle former for beskæftigelse. De nye tal viser, at mere end 4.000 ledige hvert år opbruger retten til dagpenge. Det er markant færre end de 14.000 dagpengemodtagere, der faldt ud af systemet i 2015.

Tallene viser dog også, at næsten dobbelt så mange som antaget får beregnet en lavere sats, når de vender tilbage til dagpengesystemet igen.

– Det bliver vi nødt til at have gjort noget ved, for det er stik imod intentionerne bag ændringen af reglerne, siger Lizette Risgaard, der er formand for Fagbevægelsens Hovedorganisation.

[4.000]

Så mange ledige opbruger hvert år retten til dagpenge ifølge en evaluering fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR)

<LIGESTILLING>

Kend de nye barselsregler

En sejr for begge køn. Sådan beskriver Jette Baade, arbejdsmarkedspolitisk rådgiver i PROSA, de nye barselsregler, som Folketinget vedtog i marts.

– Kvinderne bliver bedre stillet på arbejdsmarkedet, og mændene bliver bedre stillet i faderskabet. It er stadig et mandsdomineret fag. Derfor vil flere it-virksomheder opleve, at en større del af arbejdsstyrken skal på barsel. Og det er positivt, siger hun.

Det vigtigste i loven er ifølge Jette Baade, at den sikrer en ligelig fordeling af orlov mellem mødre og fædre, så mor og far som udgangspunkt hver får 24 ugers orlov efter barnets fødsel, og at ni ud af de 24 uger vil være øremærket.

– Loven er en sejr for ligestillingen. Den vil bidrage til mere ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet og i familien. Loven kan også bidrage til, at forskellen mellem mænd og kvinder i forhold til løn, pension og karrieremuligheder mindskes, siger hun.

PROSA er også meget tilfreds med, at loven giver soloforældre ret til at overdrage orlov med barselsdagpenge til et nærtstående familiemedlem, og LGBT+-familier får mulighed for at fordele orloven mellem op til fire forældre.

– Staten skal ikke blande sig i forældreskabet, som kan antage mange forskellige former, siger Jette Baade.

Der er dog også tidsler. PROSAs største anke er, at kravet om ni ugers øremærket orlov kun gælder for lønmodtagere.

<DIGITALISERING>

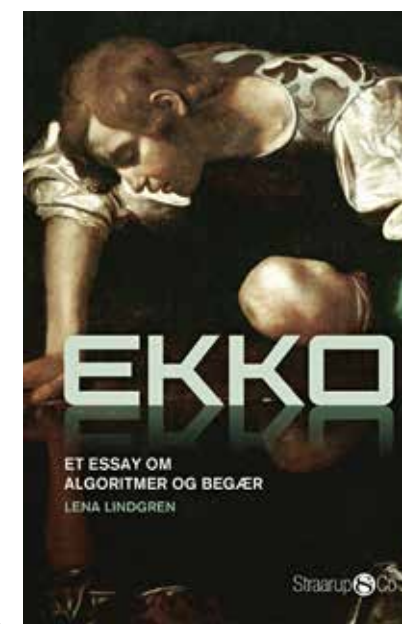
Algoritmer og begær

Forlaget Straarup og Co udgiver i april den norske forfatter Lena Lindgrens prisvindende bog 'Ekko – om algoritmer og begær' på dansk.

Bogen er en samtidsdiagnose og gør sig tanker om nogle af de mest afgørende spørgsmål i vores tid i et forsøg på at skildre menneskeheden *blind date* med kunstig intelligens.

– Der er selvfølgelig andre, der har skrevet om den digitale revolution, men jeg har ikke oplevet – eller læst – andre, der på samme måde som Lena Lindgren kommer bag om historien og får beskrevet de grundidéer, som tech-giganterne er drevet af, siger forlagsdirektør Per Straarup Søndergaard.

Tech-giganternes bagmænd har alle gået på Stanford University, lyttet

intens til René Girard og har gjort hans mimetiske teori til grundlaget for deres forretningsmodel.

De har skabt det spejl, som vi alle sammen kigger i, og hvor vi selv er blevet produktet. Den, der får algoritmerne på sin side, vinder opmærksomhedsøkonomiens største trofæ, nemlig at blive set, som der står i pressematerialet.

Lena Lindgren inddrager i sin bog antikke myter – ikke mindst om Narcissus og Ekko. Sidstnævnte har en hovedrolle, fordi vi som mennesker er mimetiske. Vi eftersnakker, efterligner, kopierer og liker. Dette bliver forstærket af sociale medier og er med til at skabe ekko-kamre, shitstorme og andet.

Ekkos store kærlighed var ingen andre end Narcissus, der druknede i sit eget spejlbillede.

'Ekko – om algoritmer og begær' vandt i efteråret 2021 Brageprisen for årets bedste norske fagbog. Du kan læse juryens begrundelse på brageprisen.no. ■

Titel: Ekko. Et essay om algoritmer og begær

Forfatter: Lena Lindgren

Oversætter: Per Straarup Søndergaard

Sideantal: 198

Pris: 200 kr. ekskl. moms

– Det vil sige, at ledige, studerende og selvstændige er undtaget. PROSA synes, at det er godt med øremærket orlov, og derfor er det ærgerligt, at det ikke omfatter alle, siger Jette Baade.

PROSA mener også, at lønkomensationen i forbindelse med orloven er mangelfuld.

– Hvis der med loven skal opnås reel lighed, bør der være fuld lønkomensation. Der er ikke frit valg, når der i en familie er stor lønforskel. Så er det jo økonomisk dyrt, at den højtlønnede tager orloven, siger Jette Baade.

De nye barselsregler træder i kraft til august, og PROSA vil derfor afholde kurser, som kan gøre de it-professionelle

klogere på barselsreglerne, der kan virke udviklede.

– Vi ønsker at klæde vores medlemmer, både mødre, fædre og medforældre, ordentligt på, så de får mest muligt ud af den nye ordning. Kurserne

vil blandt andet dreje sig om, hvordan man rent praktisk kan fordele barslen, hvilke uger der skal afholdes hvornår, og hvordan man planlægger sin orlov mest fordelagtigt, siger Thea Holm Bissø, der er organisationskonsulent i PROSA.

Første kursus bliver afholdt 17. august og henvender sig til alle lønmodtagere, der kunne forestille sig at skulle på barsel inden for de kommende år.

– Står du over for at skifte job, så kan du også få nogle tips til, hvad du kan skrive ind i en kommende kontrakt, så der er taget højde for de nye regler, siger Thea Holm Bissø. ■

Loven er en sejr for ligestillingen

– Jette Baade, arbejdsmarkedspolitisk rådgiver, PROSA

1 ud af 15.000

Den juridiske tænketank Justitia har konkret undersøgt et repræsentativt udsnit af 63 millioner kommentarer på 676 danske Facebooksider. Groft estimeret overtræder 0,0066 procent bestemmelser i straffeloven, viser analysen. Det svarer til én ulovlig kommentar for hver 15.000 kommentarer. Tallet er dog behæftet med betydelig usikkerhed.

Regulering af sociale medier presser ytringsfriheden

Rikke Frank Jørgensen
seniorforsker ved Institut for
Menneskerettigheder

Mens vi venter på EU's Digital Services Act (DSA), behandler det danske Folketing et udkast til en ny lov om regulering af sociale medier.

Med loven forpligtes udbydere af 'kommunikationsplatforme' – herunder sociale medier, datingtjenester og gamingtjenester – til at nedtage ulovligt indhold inden for kort tid. Samtidig stilles krav om oplysning, klageadgang og øget transparens i indholdsmoderation. Pligten til at vurdere og nedtage indhold omfatter 'alt ulovligt indhold' og skal som udgangspunkt ske inden for 24 timer, ellers risikerer platformene bødestraf. Her ved er det danske forslag mere vidtgående end både den tyske lov, der er begrænset til konkrete bestemmelser i den tyske straffelov, og DSA'en, der ikke har tidsfrister.

Loven bundler i et politisk ønske om hurtigere at få fjernet ulovligt indhold. Det er vigtigt at få præciseret platformenes ansvar over for ulovligt indhold, men det er også komplekst, fordi loven skal varetage hensynet til både ofre for ulovligt indhold og ytringsfriheden. Og alt sammen inden for rammerne af private virksomheder og kæmpe mængder af brugergenereret indhold.

Når platformene skal vurdere og fjerne alle typer af potentielt ulovligt indhold inden for kort tid og ellers kan få bøder, så øges risikoen for, at lovligt indhold ryger med ned. Det er ikke bare en teoretisk risiko, det er en tendens, der er dokumenteret i en række undersøgelser blandt andet fra Stanford University. For at minimere denne risiko har vi på Institut for Menneskerettigheder

anbefalet, at det kun er 'klart ulovligt indhold', der er omfattet af 24-timers-fristen.

En anden risiko knytter sig til indholdsmoderationen. Sociale medieplatforme er i en unik situation, fordi de i praksis modererer den offentlige samtale med udgangspunkt i egne fællesskabsregler. Forslaget stiller krav om øget gennemsigtighed ved indholdsmoderation, men forholder sig ikke i øvrigt til den rolle, de sociale medier spiller i forhold til den offentlige samtale. Her anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at platformenes afrapportering skal indeholde en beskrivelse af, hvilke konsekvenser deres indholdsmoderation har for ytringsfriheden.

Regulering må ikke ske på bekostning af ytringsfriheden

Forslaget stiller også krav til klageadgang hos platformene selv, hvilket er en forbedring i forhold til i dag. For at højne retssikkerheden foreslår Institut for Menneskerettigheder imidlertid, at man etablerer et uafhængigt nævn med

en dommer som formand, der kan vurdere konkrete og principielle sager. Dette vil give borgere, der har fået indhold fjernet – eller ikke fjernet – adgang til en uafhængig og materiel prøvelse af afgørelsen.

Begrundelsen for at fremsætte en dansk lov nu, frem for at vente på DSA'en, er ifølge regeringen hensynet til ofre for ulovligt indhold. Det er et vigtigt hensyn, som de fleste bakker op om. Men det må ikke ske på bekostning af ytringsfriheden. Derfor er der brug for en bedre balance i lovforslaget, så også ytringsfriheden er beskyttet. ▀

TEKNOLOGI OG ETIK
I næste nummer skriver Kim Escherich, der er etisk tech-rådgiver, om ansvarlig digitalisering.

Ring nu og få gratis en sammenligning med din sundhedsforsikring

Er din bil bedre forsikret end dit helbred?

De fleste har tegnet en sundhedsforsikning, fordi de ønsker hurtig behandling i tilfælde af sygdom – men næsten ingen er klar over, at bliver de alvorligt syge, er sundhedsforsikringen ikke adgang til hurtigere behandling. Her ser du, hvordan du generelt er dækket på en sundhedsforsikring, i forhold til hvordan du er dækket på vores anbefalede produkt.

Dækning	HII Helbredsforsikring	Sundhedsforsikring
Privathospital (eget valg i DK eller udlandet)	✓✓✓✓	✓
Behandling af kræft	✓✓✓✓✓	✓
Organtransplantation	✓✓✓✓✓	X
Hjerteoperationer	✓✓✓✓✓	X
Behandling af kroniske sygdomme	✓✓✓✓✓	✓
Fødsel & pleje af nyfødte	✓✓✓	X
Adgang til speciallæge uden henvisning	✓✓✓✓✓	X
Receptpligtig medicin (uden indlæggelse)	✓✓✓✓✓	X
Udredning og behandling af høj kompleksitet	✓✓✓✓✓	X
Video- og telefonkonsultation med læger	✓✓✓✓	✓✓
Adgang til "Second Opinion"	✓✓✓✓✓	✓✓
Krav om brug af det offentlige system	Nej	Ja, i flere tilfælde
Krav om henvisning fra egen læge	Nej	Ja, i de fleste tilfælde

Opgrader til markedets bedste dækning - læs mere på www.helbredsforikring.com

Ny forskning:

"Soundwel"

Tekst >
Stine Nysten

Foto >
ETH Zurich

HvemHvadHvorfor

Elodie Floriane Mandel-Briefer

Lektor fra Biologisk Institut på Københavns Universitet, har ledet studiet.

Forskerne har ved hjælp af mere end 7.000 lydoptagelser af grise designet en algoritme, der selv kan afkode den enkelte gris' følelser.

Håbet er, at algoritmen kan bane vejen for **en ny platform til landmanden**, der kan hjælpe med at holde øje med dyrenes psykiske sundhed.

Hvad har I konkret gjort?

Vi har optaget lyde fra grise i både almindelige situationer fra landbruget og opstillede situationer. De positive situationer kunne være, når smågrise fik mælk hos deres mor eller fik lov til at løbe frit omkring. De negative kunne være adskillelse, kastration og at blive sendt til slagtning. I forsøgsstalde blev opstillet forskellige arenaer for grisene, som skulle fremkalde mere nuancerede følelser. Eksempelvis en arena med legetøj eller mad og en tilsvarende arena uden nogen form for stimulans. I flere af situationerne blev grisenes lyde, adfærd og hjerterytme overvåget og optaget.

Hvad gjorde I med optagelserne?

Vi har i alt optaget 7.414 lyde fra 411 grise, og ved hjælp af lydoptagelserne har vi designet en algoritme, der selv kan afkode, om den enkelte gris oplever en positiv følelse — glad eller begejstret, en negativ følelse — bange eller stresset, eller en følelse et sted dertil.

Hvad viser resultaterne?

Der er tydelige forskelle på grisenes lyde. I de positive situationer er gryntene meget kortere, og der er færre udsving. Når vi ser på de negative situationer, er gryntene længere. De starter højt og går langsomt nedad. Ved at træne algoritmen til at genkende lydene kan vi placere 92 procent af lydene til den rigtige følelse.

Hvad kan jeres forskning bruges til?

Med dette studie viser vi, at dyrs lyde giver en stor indsigt i deres følelser. Vi beviser også, at en algoritme kan bruges til at afkode og forstå grisenes følelser, hvilket er et vigtigt skridt i retning af bedre dyrevelfærd for vores husdyr.

Hvad er perspektiverne?

Vi har trænet algoritmen, så den kan afkode grisenes grynt. Nu mangler vi nogen, som har lyst til at videreudvikle algoritmen til eksempelvis en app, som landmanden kan bruge i sit arbejde med at forbedre velfærden for dyrene. Metoden vil også kunne bruges til bedre at forstå andre pattedyrs følelser, hvis man har data nok til at træne algoritmen med. ▀

Forskningen er anført af Københavns Universitet, ETH Zürich og det franske forskningsinstitut INRAE. Forskningsprojektet Soundwel er finansieret af ERA-Net ANIHWA (Animal Health and Welfare).

Vidste du,

at PROSAs karriererådgivere står klar til at guide dig videre?

Book en samtale med en karriererådgiver i dag: karriere@prosa.dk

VIDERE I DET RETTE JOB

I Min A-kasse tror vi på, at jo bedre DU har det, jo bedre fungerer din jobjagt. Derfor tilpasser vi vores rådgivning til dig og din situation. Vi har et nøje kendskab til arbejdsmarkedet for it-professionelle, og kan give dig målrettet hjælp til at komme tilbage i job.

min A-kasse
REGION PROSA

ENDNU IKKE MEDLEM?

Så kan du hurtigt og nemt melde dig ind her.

(<https://medlemskab.min-a-kasse.dk/?ident=prosa>)

Det koster kun 490 kr. om måneden, og er du studerende er det gratis.

Dmitry Karasik er programmør og har boet i Danmark siden 1997. Da krigen begyndte, gik han ind i arbejdet med at hjælpe sine landsmænd.

FOKUS

Ласкаво просимо до Данії *)

*) Velkommen til Danmark

Danmark har åbnet dørene for ukrainske flygtninge, og mange danske it-professionelle er på den ene eller anden måde **berørt af situationen**. Læs om, hvordan tre herboende ukrainere har engageret sig i at hjælpe flygtende landsmænd, og få gode råd til, hvordan du bedst tager imod din nye ukrainske kollega.

TEKST

Julie Bondo Gravesen

FOTO

Magnus Møller

01001111
10101110
00110001
11101000
11001101
00100011

Jeg ved ikke, om der findes ord, som kan beskrive umenneskeligheden

— Dmitry Karasik

Hvor hører Krim til? Det spørgsmål skal man svare på — og besvare på én bestemt måde — hvis man vil være med i Facebook-gruppen 'Ukrainians in Denmark'. En af hovedkræfterne bag gruppen er Dmitry Karasik, der er it-programmør i Telia og har været bosat i Danmark i over 20 år.

— Jeg opfatter ikke nødvendigvis mig selv som en supergod netværker. Jeg har det rigtig godt med at sidde foran min computer. Men i nogle situationer er det bare vigtigt at gøre, hvad man kan. Det er menneskeligt, siger han.

Facebook-gruppen, der p.t. har over 12.000 medlemmer, har eksisteret i 14 år. Tidligere var en typisk bruger en ung studerende, som ville i praktik i et dansk landbrug. I dag handler det om akut koordinering af husly, evakuering og tolkehjælp. Her trækker Dmitry Karasik på sine mange års erfaring med det danske samfund og sit netværk. Når Udlændingestyrelsens website 'Ny i Danmark' oversættes til ukrainsk, poster Dmitry linket. Når nogen efterlyser en advokat, tagger han. Når en anden spørger til blodtryksmedicin, hjælper han med at finde vej i det danske sundhedsvæsen.

Ren magi

Dmitry Karasik blev født i 1974 i byen Dnepropetrovsk (det nuværende Dnipro) i det, der dengang var Sovjetunionen. Han blev fascineret af computeren, da han var teenager og spillede bas i et heavy metal-band. På studiet i organisk kemi opdagede han, at han ikke var særlig god til fysik. Derfor fandt han en tutor, som havde sit eget lille computerfirma.

Hans første computer var en PC XT 8086, og der kom hul igennem til et vildt univers.

— Dengang i starten af 1990'erne var computeren bare en skærm, som viste nogle cifre. Jeg blev fascineret af, at man kan instruere et stykke metal til alt det, man har lyst til. Det er ren magi. Så jeg begyndte at skrive programmer. Programmeringen er kernen for mig. Uanset om min jobtitel er it-specialist eller it-konsulent eller noget helt tredje, er jeg simpelthen bare programmør, siger han.

I årtier drømte Dmitry Karasik og hans familie om at forlade det kommunistiske Sovjetunionen. Familien var af jødisk herkomst og ville ikke leve et sted, hvor man som jøde kunne blive diskrimineret. De havde familie og venner, som var emigreret til lande overalt i verden: Israel, USA, Tyskland. Og efter Sovjetunionens fald åbnede verden sig.

CV

Dmitry Karasik

- Født 1974 i Dnepropetrovsk i det daværende Sovjetunionen.
- I dag hedder byen Dnipro og ligger i det centrale Ukraine.
- Kom til Danmark i 1997.
- Gift og far til to børn.
- It-specialist i Telia.

— Spørgsmålet var ikke, om vi skulle emigrere. Spørgsmålet var hvornår, siger han.

Hans far ville til Vesttyskland og slog sig ned i byen Mainz i Rheinland-Phalz. Dmitry Karasik selv blev færdig som kemiingeniør i 1995 og begyndte at netværke for at skabe sig muligheder. Han takkede nej til en ph.d.-stilling i Ukraine og vendte blikket imod Danmark.

— Internettet eksisterede ikke dengang. Vi havde kun en helt primitiv forløber, som hed Fidonet. Men jeg fandt måder at holde mig orienteret på. Min bekendte Anton emigrerede til Danmark, og jeg spurgte ham, om han kunne hjælpe mig i gang, siger han.

Dmitry Karasik fik ordnet de nødvendige papirer, drog til Danmark og begyndte som studentermedhjælper på

Kan du programmere, så får du et godt job til en god løn med det samme

— Dmitry Karasik

Københavns Universitets sundhedsvidenskabelige fakultet i 1997. Her hjalp han forskerne med den software, de skulle bruge i beregningerne. I 2004 afsluttede han sin ph.d., som blev til i krydsfeltet mellem computer-science, statistik og biologi. Siden gik det derudad med familie og forskellige job i det private. I 2018 kom han så til Telia, hvor han arbejder med programmering, systemvedligeholdelse, netværk og sikkerhed.

Lige siden han emigrerede til Danmark, har han fortalt sine landsmænd i Ukraine om mulighederne heroppe. Noget af det, han holder mest af ved den danske samfundsmodel, er solidariteten. Det at man hjælper de svage. Fællesskabet, simpelthen.

Intet fingerknips

Tidligere har det ikke været specielt attraktivt for alle ukrainere at rejse til Danmark. Som it-professionel i Ukraine får man gennemsnitligt en noget bedre hyre, end man gør i Danmark, fortæller han.

Men i februar i år indtraf den katastrofe, som fik millioner af ukrainere til at forlade deres hjemland — og det af helt andre grunde end dengang i 1990'erne, hvor Dmitry Karasik og hans familie emigrerede frivilligt.

Han bliver ofte spurgt, hvordan han har det med at se sine landsmænd forlade Ukraine på den måde. Men han har svært ved at finde ord, som slår til.

— Jeg ved ikke, om der findes ord, som kan beskrive umenneskeligheden i det, der foregår. Det er et ufatteligt mørke, Rusland eksporterer til resten af verden. Mange af dem, der flygter nu, er mennesker fra landet. Mennesker, som er forankret i deres landsby og deres familie. Det er mennesker, som aldrig tidligere har drømt om at emigrere, som min familie og jeg gjorde, siger Dmitry Karasik.

Det er for disse menneskers skyld, at han holder øje med 'Ukrainians in Denmark' og tjekker, hvordan man svarer, når man bliver spurgt, hvem Krim tilhører. Det korrekte svar er selvfølgelig Ukraine.

Hvor nemt tror du, det bliver for ukrainske it-folk at komme ind i den danske branche?

— Det sker ikke bare med et fingerknips. En kollega har givet husly til familie, hvor manden har it-kompetencer. Vi er blevet spurgt, om vi kan finde arbejde til ham. Men han har tidligere arbejdet som projektleder, så måske det bliver svært. Men kan du programmere, så får du et godt job til en god løn med det samme. ■

Sådan er du en god kollega

Mikael Hertoft er cand.mag. i russisk og øststatskundskab. Han underviser i dansk som andetsprog. Han har rejst i Ukraine de sidste 25 år og arbejdede fra 1999 til 2007 som valgobservatør i landet. Her er hans anbefalinger til, hvordan du bedst tager imod din nye ukrainske kollega.

Undgå stereotyper

Ukraine har enorme kulturelle forskelle. Der er moderne dele og områder med traditionelle værdier. Religiøse og sproglige normer varierer. Men der er ikke så langt fra ukrainsk til dansk livsstil.

Vis sproglig fleksibilitet

Flygtningene ved ikke selv, om de snart vender hjem, om de skal blive i Danmark, eller om de vil til et tredje land. Lad dem vælge, om de vil lære dansk eller engelsk.

Lyt uden at presse

Flygtninge har ofte traumer efter at have oplevet frygtelige ting. Nogle vil gerne tale om det — og andre kapsler det ind. Lyt, og vær opmærksom — men lad være med at presse nogen til at tale.

Vær klare om jeres normer

Den uformelle danske stil kan ofte være svær at aflæse. Så vær tydelig om jeres forventninger. Fortæl om de ting, der skal ske. Måske er det en god idé med en mentorordning.

Brug et oversættelsesprogram

Hvis der er sprogbarrierer, kan det være en løsning at bruge et oversættelsesprogram. Mange af programmerne fungerer mundtligt og skriftligt på telefoner og computere.

Hjælp med kontingentet

Hvis jeres nye kollega tvivler på, at hun eller han bliver i Danmark, og ikke forstår nytten af en fagforening, så præsenter fordelene uden at presse. Og tilbyd eventuelt at betale kontingentet i solidaritet. ■

$s \ n \text{ qubits} =$
 $j \text{ bits} = 2^n \ t$
 $1 \ \text{qubits} = 2$
 $ts = 2^n \ \text{bits}$
 $2^n \ \text{bits} \ n \ \text{q}$

10 ting, du skal vide om din nye ukrainske kollega

1. I Ukraine har man et strengere forhold til tid, end man har her i Danmark. Deadlines bliver taget alvorligt, og man kommer ikke for sent.
2. Ukrainere drikker også til sociale arrangementer.
3. Alder betyder meget, og der står respekt om ældre mennesker blandt ukrainere.
4. Det er almindeligt at omgås sine kolleger efter arbejde i Ukraine.
5. Ukrainere accepterer et mere formelt hierarki, end vi kender her.

6. Social position, personlig fremtræden og materielle goder spiller ofte en stor rolle for ukrainere.
7. Førstehåndsindtryk er vigtige, og ukrainere gør meget ud af at præsentere sig selv godt.
8. Første gang man mødes, er høflighed og formaliteter vigtige.
9. Mænd hilser ofte på hinanden med håndtryk. Når mænd og kvinder hilser, giver de enten hånden eller nikker og siger "Goddag".
10. Det ukrainske sprog er generelt noget mere formelt end det danske. Man bliver tiltalt med sit eget navn og sit patronym, altså sin fars navn, som bruges som mellemnavn.

Kilde: Foreningen Lige Adgang. Se kurser og webinarer om medarbejderes tværkulturelle kompetencer og få indblik i ukrainsk arbejdskultur specifikt på www.ligeadgang.dk.

Svitlana Gazina:

"Arbejde er som terapi for mig"

De første dage efter invasionen kunne jeg ikke fungere normalt. Det var et mareridt, fortæller 31-årige Svitlana Gazina, der har boet i Danmark i næsten seks år:

— Nu har vi alle fundet en balance på en eller anden måde. Når vi planlægger vores aktiviteter, skal vi huske, at vi måske også skal på lageret for at hente eller sende nødhjælp til Ukraine. Det er blevet *det nye normale*. Det er utroligt, som et menneskes psyke kan tilpasse sig. Jeg har hele tiden en følelse af, at jeg ikke gør nok. At jeg skal gøre mere. Men samtidig ved jeg ikke, hvad jeg skal gøre. Jeg følger med i nyhederne og prøver at huske, hvor dem, jeg kender, bor i forhold til bombningerne. Krigen påvirkede også vores økonomi. Nu har vi en post i vores budget, som går til støtte til Ukraine.

Hvilke støtteaktiviteter er du med i?

Her i Nørresundby modtager og sorterer jeg det, vi modtager eller køber selv. Jeg sender tørvarer, konserves, soveposer til hæren og bleer, medicin, baby mad og hygiejneartikler til civile ukrainere. Nogle gange sender vi også tøj til de flygtninge, som er i Nordjylland.

Svitlana Gazina

Konsulent i e-Commerce hos Norriq, Aalborg. M.Sc, Statistics Taras Shevchenko National University of Kyiv. Har boet i Danmark i næsten seks år sammen med sin mand og søn på ni år. Har forældre og tre søskende i Ukraine.

Hvad har gjort indtryk på dig?

Jeg husker en pige, som ikke havde noget tøj med, fordi hun troede, hun kun skulle være væk fra sit land for et par dage. Hun var meget glad for at få noget tøj til sig selv.

Hvad er den største udfordring overhovedet?

Jeg tror, at det sværeste er usikkerhed om, hvor længe krigen vil vare, hvor mange flere der vil dø, og hvor meget der bliver ødelagt. Det føles på en måde forkert at have et normalt liv, mens din familie og venner gemmer sig i kælderen og måske ikke overlever den næste dag.

Hvad er den største udfordring rent fagligt?

Jeg kan ikke sige, jeg har faglige udfordringer på grund af krigen. Faktisk er det omvendt: Arbejde er som terapi for mig. Det hjælper mig med at distrahere fra nyhederne, som kommer hele tiden. Jeg er heldig at være en del af Norriq. Jeg får støtte fra mit firma og mine kolleger. De er søde ved mig og viser deres medfølelse og hjælpsomhed.

Hvad er det vigtigste råd til andre i din situation?

Husk at give dig selv en pause og gøre noget, der hjælper dig med at genoplade. Ukraine har altid haft udfordringer på vej mod uafhængighed og frihed. Landet er blevet angrebet mange gange. Vi er blevet stærkere hver gang, fordi vi står sammen og kæmper. ■

Alina Protsyk:

"Jeg kan gøre en forskel"

Jeg bruger meget tid på at hjælpe ukrainske flygtninge med at få en hverdag i Danmark, fortæller 34-årige Alina Protsyk, der har boet i Danmark, siden hun var 13 år:

— Og så er jeg bekymret for min familie og venner i Ukraine. Jeg bliver trist af at se på billeder, hvor byer ligger i ruiner, civilbefolkningen er dræbt, og andre flygter til udlandet. De må forlade deres far, søn eller mand, og de ved ikke, hvad der venter dem.

Hvordan hjælper du?

Jeg hjælper ukrainske flygtninge med at finde de informationer, som de har brug for i Danmark, og eksempelvis med at skrive cv og finde arbejde. Jeg har etableret en Facebookside for ukrainske flygtninge i Danmark, som ønsker at finde et arbejde. Der er over 1.200 medlemmer. Jeg kontakter også virksomheder og fortæller dem om fordelene ved at ansætte en ukrainer. Desuden har jeg arrangeret tøjindsamling i Brønshøj og er i gang med at lave en café, hvor flygtninge kan få rådgivning af herboende ukrainere og danskere. Det kan være juridisk rådgivning og hjælp til at skrive cv.

Hvad har gjort indtryk på dig?

Jeg har modtaget cirka 200 cv'er fra flygtninge og har også modtaget henvendelser fra virksomheder, som ønsker at ansætte ukrainske it-udviklere. Efter påske blev de første jobsamtaler afholdt, så der kommer snart konkrete job ud af det.

Alina Protsyk

Projektleder for Ukrainere i arbejde for konsulent- og rekrutteringshusene Convision og Temp-Team. Diplomingeniør i proces & innovation fra It-spor. Har ejet et webbureau med outsourcingteam i Ukraine. Født og opvokset i Ukraine, til hun var 13 år, har familie og venner i landet.

Hvad er den største udfordring?

Den største udfordring er at finde job til flygtninge, som er ikke it-udviklere. De fleste ukrainere, som kommer til Danmark, er højtuddannede, men virksomhederne kender kun til de ukrainske it-udviklere, da mange virksomheder har it-outsourcing i Ukraine. Ukraine er kendt for at have gode it-uddannelser, men de andre uddannelser er ikke så kendte. Derudover er det svært for ukrainere at forstå, at de ikke kan arbejde, før de har modtaget CPR-nummer, og formalia er på plads.

Flygtningene kan ikke starte på de job, som de ønsker, da deres opholdstilladelse skal behandles efter særloven, og de skal have CPR-nummer, for at de kan arbejde i Danmark. I Danmark har vi en længere proces for ansættelse, end de har i Ukraine. Ukrainerne ønsker at komme i arbejde så hurtigt som muligt, så de kan tænke på noget andet end krigen og bidrage til samfundet og være en del af fællesskabet. Det er svært at forklare dem, hvorfor det tager så lang tid i Danmark.

Hvad er det vigtigste råd til andre?

At se håb for fremtiden. Danske virksomheder får særlige fordele ved at ansætte ukrainere med stærke spidskompetencer, og i fremtiden kan de vinde kontrakter i genopbygningen af Ukraine. Krigen slutter forhåbentlig snart, og mange ukrainere på flugt kan tage de danske værdier og erfaringer med hjem, når Ukraine skal genopbygges. Krigen er trist, men det holder mit humør oppe, at jeg kan gøre en forskel for andre. ■

GARDEN, MONOLITHS

Michaël Zancan var i mange år kunstmaler parallelt med sit job som selvstændig programmør. Han lavede interaktive installationer for museer og udviklede i C++. For cirka et år siden blev han fuldtidskunstner. Siden har han raffineret sin eget stil og metode med plotter-print.

Værket 'Garden, Monoliths' tager udgangspunkt i Zancans besættelse af utæmmet natur. I processen kombinerer Zancan matematik og algoritmer med malerens blik for skønheden i eksempelvis en valmue. 'Garden, Monoliths' har 255 variationer. Hver variation er defineret af et 'seed' eller 'hash' - et tilfældigt tal, som sammen med en JavaScript-kode genererer det unikke resultat. JavaScript er det eneste sprog, som understøtter den platform, Michaël Zancan arbejder på: FxHash. ▀

Jeg laver havearbejde med programmeringskode

Michaël Zancan er 46 år gammel, fra Bordeaux i Frankrig og far til to. Han blev interesseret i programmering, da han var otte år, og har kodet lige siden. Han er uddannet elektronikingeniør, har en fortid som kunstmaler og programmør og har lært sig selv en række programmeringssprog.

Twitter: [\[@zancan\]](#)

Instagram: [\[@zancan.code\]](#)

Web: [\[linktr.ee/zancan\]](#)

SOM AT VÆRE DER SELV

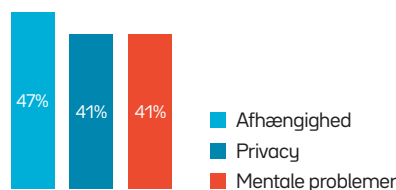
TEKST
Regner Hansen

Hypen om metaverse tager fart. Teknologien er moden, og små og store aktører satser på digitale universer. Men spørgsmålet er stadig: Bliver metaverse **et paradigmeskift**? Eller ender det som en fantasi i tech-giganternes hoved?

Mikkel Henssel
ILLUSTRATION

Hvad er den største fare forbundet med metaverse?
(Global survey, 1.050 respondenter, 2021).
Kilde: Analysebureauet Statista, som leverer data om forbrugeradfærd i hele verden.

Næsten tre milliarder brugere og en årsindtægt på cirka 800 milliarder kroner. Man skulle tro, det gav en it-virk-somhed en vis økonomisk tryghed. Så det vakte opsigt, da Facebook i oktober sidste år skiftede navn til Meta og dermed signalerede en afgørende ny identitet.

Navnet Meta er inspireret af metaverse, som er betegnelsen for et digitalt univers i tre dimensioner. Meta er Facebooks vej videre fra alene at være det sociale netværk, som Mark Zuckerberg grundlagde i 2004 og har styret siden da.

Også andre tech-giganter forbereder sig på metaverse. Microsoft annoncerede i januar købet af den amerikanske computer- og videospiludvikler-virksomhed Activision Blizzard, der står bag mega-succeser som World of Warcraft, Call of Duty og Candy Crush. Prisen var på over 460 milliarder kroner, og Microsoft kalder handlen for "byggesten til metaverse". Både Google og Apple, som brød igennem med brugervenlighed, er ved at udvikle udstyr til virtual reality.

At være i computeren

Konceptet metaverse, som nogle kalder Web 3.0, er et koncept i sin vorden. Men der er ved opstå en konsensus om, hvad begrebet dækker over. Matthew Ball, en amerikansk it-investor og tidlig ekspert i emnet, er kommet med den måske mest billedlige beskrivelse:

— Det handler om at være i computeren i stedet for at tilgå computeren. Det handler om at være i en onlineverden hele tiden i stedet for at træde ind i den og forlade den med mellemrum.

Metaverse er således et opdigtet, virtuelt og virkelighedstro miljø, hvor brugerne med en virtuel repræsentation, en avatar, kan interagere med familie, venner, kolleger og fremmede. Det er et sted, hvor der foregår udveksling, læring, forbrug og samvær, og at være aktiv i metaverse er en kropslig oplevelse og en tilstand, der er bygget oven på den sociale forbundethed. Metaverse kan være 100 procent virtuelt eller en form for udvidet virkelighed (augmented eller extended reality), hvor de virkelige omgivelser kombineres med virtuelle elementer. Man skal derfor bruge et særligt sæt hovedtelefoner, VR-briller og forskellige kontrolfunktioner for at opleve metaverse.

Rapmusikeren Snoop Dogg har valgt at bygge et palæ i The Sandbox.

01001111
10101110
00110001
11101000
11001101
00100011

Det er ikke kun Facebook og andre tech-giganter, som engagerer sig i metaverse. Mindre aktører er allerede langt med deres versioner. Her er det The Sandbox og Decentraland, som har trukket overskrifter. Begge giver brugere indflydelse på udviklingen i form af blandt andet opkøb af virtuelle ejendomme. Det decentrale aspekt fremmes gennem blockchain-teknologi, der sikrer fuld transparens om transaktionerne, og betalingsmidlet er kryptovaluta.

Den amerikanske rap-superstjerne Snoop Dogg har indgået et partnerskab med The Sandbox, og virtuelle byggegrunde, som er nabo til hans virtuelle palæ, er blevet solgt for millioner.

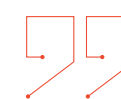
Blandt andre metaverse-aktører med tyngde er milliardærerne Jensen Huang og Pony Ma fra henholdsvis grafikortproducenten Nvidia og tech-holdingselskabet Tencent.

Science fiction-kulturen

Idéen til metaverse tilskrives den amerikanske forfatter Neal Stephenson, som i romanen 'Snow Crash' i 1992 beskrev et fremtidigt samfund med et virtuelt

Oculus VR-briller er en sællert

Salget af Oculus Quest 2-VR-briller var betydeligt op til julen 2021. I hvert fald var den nødvendige app den mest downloadede i samme periode, og udviklere af software til Facebooks VR-briller meldte om høje salgstal i julemåneden. Facebook oplyser ikke konkrete salgstal.

Det handler om at være i computeren i stedet for at tilgå computeren

— Matthew Ball, it-investor

rum — kaldet metaverse — parallelt til virkeligheden. Men der har også været senere inspiration fra film og fra computer- og videospil.

'Ready Player One' er den science fiction-film, der oftest nævnes i forbindelse med metaverse. Filmen fra 2018 er instrueret af Steven Spielberg på baggrund af Ernest Clines roman. Handlingen foregår i 2045, hvor skaberen ved sin død overdrager det virtuelle univers OASIS til den spiller, der kan klare tre udfordringer.

Second Life, Fortnite, Roblox og Population One er alle spil, der foregår i virtuelle verdener og dermed foregriber metaverse.

HVAD VILLE DU GØRE I METAVERSE, SOM DU IKKE VILLE GØRE I VIRKELIGHEDEN?

KILDE: ANALYSEBUREAUET STATISTA, SOM LEVERER DATA OM FORBRUGERADFÆRD I HELE VERDEN.

— Visse computerspil har forfulgt den mangeårige drøm om et sted, hvor krop og arkitektur flyder sammen, siger lektor på IT-Universitetet Lisbeth Klastrup, der forsker i onlinekultur og transmediale verdener. Hun påpeger, at avataren stammer fra spillene, og som hun siger:

— Tilføjelsen af VR-brillerne har øget muligheden for fysisk indlevelse.

Briller på et halvt kilo

VR-briller er et must, hvis man vil bruge metaverse. Brillerne giver et såkaldt stereoskopisk udsyn med særskilte billeder til hvert øje. Vil man besøge metaverse, skal man også være udstyret med hovedtelefoner, sensorer til at registrere bevægelser med hovedet og resten af kroppen samt controllere. Facebook lancerede i 2020 VR-brillerne Oculus Quest 2, som siden er omdøbt til Meta Quest 2. Prisen er på cirka 2.000 kroner.

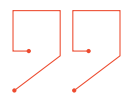
Facebook fremhæver, at VR-brillerne ikke kun er til spil. De kan også bruges til oplevelser — for eksempel at sidde på forreste række til en livekoncert, afbrænde kalorier ved at klatre på en gletsjer eller hænge ud med vennerne.

Selv om Oculus Quest 2 præsenteres som lette, vejer de i realiteten cirka et halvt kilo. Der er også kommet briller til udvidet virkelighed, heriblandt resultatet af et samarbejde mellem Facebook og Ray-Ban, plus HoloLens fra Microsoft, som viser hologrammer og er udviklet med sundhedssektoren og specialiserede virksomheder for øje.

— Teknologien nok skal blive lettere og mere bekvem, siger Melanie Sobrin, direktør for rådgivning i den amerikanske analysevirksomhed The Future Today Institute, som blandt andet udgiver en årlig Tech Trends-rapport.

Hjælper ældre til at spise

Branchefolk og eksperter ser mange potentialer i metaverse. Og det handler ikke kun om nye former for samvær. Metaverse kan også vise sig at være oplagt til møder mellem deltagere, som ikke er fysisk samlet, og på den måde bruges til at forbedre og forny den interne kommunikation. Det internationale magasin 'Vice', der rapporterer om kunst, kultur og livsstil, er gået så langt som til at etablere en virtuel hovedredaktion i 3D for at

Vi forestiller os, at der bliver mange metaverser

— Morten Skøtt, pressechef, Microsoft Danmark

kunne bringe journalister fra forskellige kontinenter sammen i ét rum.

Sundhedssektoren kan også se muligheder i metaverse. Rolf Nordahl er lektor på Aalborg Universitet København og co-leder af Multisensory Experience Laboratory. Hans forskning viser, hvordan tilpassede 3D-scenarier tilsyneladende kan hjælpe ældre til at spise mere, fordi de virtuelt bringes sammen med andre under måltidet. Eller hvordan alkoholikere kan tage oplevelser fra besøg på et virtuelt værtshus videre til efterfølgende samtale med en terapeut.

— Det virtuelle kan noget, siger han.

Metaverse kan også understøtte salg af tøj og andre forbrugsgoder, fordi kunderne får en bedre fornemmelse af varerne, selv om de ikke står med dem i hånden. Nike og Ralph Lauren har allerede etableret virtuelle universer.

Byggeri, boligkøb og indretning er også forretningsområder, der kan bruge metaverse.

— Virksomheder vil få mulighed for at udvide og udbygge deres forretningsmodel på hidtil usete måder ved at rykke fra e-handel til metaverse-handel, har Marty Resnick, der er souschef for research i det amerikanske konsulentfirma Gartner, tidligere udtalt.

Et helt område for sig er sport og underholdning. Måske kan det en dag lade sig gøre at følge en Liverpool F.C.-fodboldkamp eller en US Open-tennisfinale uden at sidde på tribunen i Storbritannien eller USA.

Den amerikanske popstjerne Ariana Grande har allerede givet en livekoncert virtuelt, og Warner Music Group varsler en virtuel koncertrække på The Sandbox.

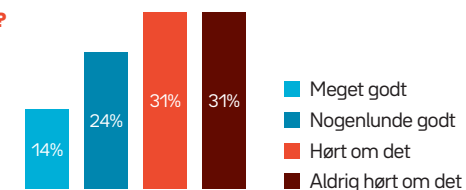
Facebook har i forlængelse af navneskiftet til Meta lanceret flere metaverse-produkter — de fleste foreløbig

Hvor godt kender du metaverse?

[Survey blandt amerikanere, 1.001 respondenter i alderen 18 år og op, januar 2022].

Kilde: Analysebureauet

Statista, som leverer data om forbrugeradfærd i hele verden.

1/4

En fjerdedel af befolkningen vil i 2026 tilbringe mindst en time hver dag i metaverse, vurderer det amerikanske konsulentfirma Gartner. Aktiviteterne vil spænde over arbejde, indkøb, undervisning, socialt samvær og underholdning.

i en beta-version. Mest omtale får Horizon Worlds. Det er en virtuel social platform, hvor der er en central plads med portaler til virtuelle mini-universer, som brugerne selv kan være med til at skabe. Horizon Workrooms er en videreudvikling af virtuelle møder med en tredje dimension, som giver brugerne en oplevelse af at være til stede i det samme rum, mens Horizon Home er et virtuelt hjem, som brugerne indretter med et personligt præg og samler familie og venner til hjemlig hygge. Horizon Venues er en virtuel underholdningsplatform, hvor man kan få en virkelighedstro oplevelse af en musikkoncert eller en sportskamp.

Kamp om kontrol

Når det gælder opbygningen af metaverse, bliver det afgørende, hvem der får kontrol med denne mulige videreudvikling af vores brug af internettet. Facebook er i stigende grad blevet kritiseret i USA og Europa for en monopollignende adfærd inden for sociale medier. Fra hovedkvarteret i Menlo Park i Californien forsikrer Facebook, at man ikke bliver alene om at bygge og drive metaverse.

— Vi ønsker ikke, at folk kommer til at sidde fast i en bestemt virksomheds metaverse. Men for at undgå det skal vi samarbejde om at gøre det muligt at få systemerne til at operere sammen. Dette kræver standarder, normer og tekniske specifikationer, så brugere kan bevæge sig fra ét metaverse til et andet, siger Lukasz Lindell, der er kommunikationschef for Facebook i Norden.

Microsoft har udtrykt en tro på, at metaverse bliver et åbent økosystem. Det er nødvendigt for at nå det fulde potentiale, lyder det fra hovedkvarteret i Seattle-forstaden Redmond.

— Vi forestiller os, at der bliver mange metaverser, hvor identiteter og indhold nemt flyder mellem oplevelser uanset platform og ikke bør være kontrolleret af én platformsudbyder, siger Morten Skøtt, der er Microsofts pressechef i Danmark.

Skeptikere henviser til tech-giganternes historie indtil nu. De har altid ønsket at vokse sig større og dominere deres områder, og man kan være i tvivl om, hvorvidt de reelt er interesserede i et åbent metaverse. Blandt skeptikerne er Ryan Gill. Han er medstifter og direktør i Crucible Networks — et it-firma med hovedkvarter i

London, der arbejder på at udvikle redskaber og oprette fællesskaber til et åbent metaverse.

— Facebook og de andre tech-giganter ser alene internet som business. Facebook vil forsøge at fastholde sin lederstilling på markedet og bevare reel kontrol. Men metaverse bør være decentralt, og brugerne bør kunne have suverænt ejerskab til deres egne data, så de ikke bliver skubbet i den ene eller anden retning, siger han.

Melanie Sobrin fra The Future Today Institute forventer faktisk et åbent metaverse-miljø, fordi brugernes tilid til især Facebook synes at være dalende.

— Folk vil ikke længere tolerere at blive bundet til ét firmas platform, siger hun.

Sultne på virkelighed

Facebooks Mark Zuckerberg mener, at metaverse vil være en realitet i løbet af fem-ti år, mens metaverse-eksperter Matthew Ball forventer en glidende overgang til metaverse over længere tid. Den amerikanske investeringsbank Goldman Sachs har for nylig vurderet, at omsætningen i metaverse-teknologi om 20 år vil være nået op på 50.000 milliarder kroner.

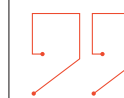
Andre eksperter indvender dog, at der er rigeligt med hype om metaverse i øjeblikket, og de mener,

at det stadig er alt for tidligt at afgøre, om metaverse bliver en revolutionerende fase i verdenshistorien eller ender som en fantasi hos tech-giganter på udkig efter nye forretningsmuligheder. De peger blandt andet på, at vi efter coronapandemiens 'tvangs-digitalisering' hungerr efter kropslig kontakt og fysisk samvær med andre mennesker, og vi er sultne efter virkelige oplevelser.

— Metaverse er bare et nyt drømmescenarie fra Silicon Valley. Men hvor mange føler egentlig behov for et ekstra liv som en avatar? spørger Mikkel Flyverbom, der er forsker i digitale forandringer og kommunikation ved CBS.

Miguel Sicart, lektor ved IT-Universitetet og forsker i digitalt design, udtrykker sin skepsis sådan her:

— Der er en naiv optimisme om teknologi. Vi har intet ønske om at isolere os fra den virkelige verden med et par klodsede VR-briller. ▀

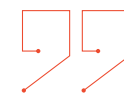
Metaverse er bare et nyt drømmescenarie fra Silicon Valley

— Mikkel Flyverbom, forsker i digitale forandringer, CBS

En besøgende på GSMA's 2022 Mobile World Congress i Barcelona i februar prøver en skærm kaldet 'Metaverse Service' på SK Telecoms stand.

VIRKELIGT VOLDDELIGT

Den skade, virtual reality kan påføre, er potentielt større, fordi det føles mere naturligt

— Imran Ahmed, daglig leder af The Center for Countering Digital Hate

TEKST
Regner Hansen

Metaverse påvirker ikke kun brugerens psyke og krop på en langt mere gennemgribende måde, end vi hidtil har set. Teknologien kræver også, at brugeren afgiver ekstreme datamængder. Tech-firmaerne **lover at tage ansvar**, mens politikere i både USA og Europa forsøger at holde dem i ave.

Mikkel Henssel
ILLUSTRATION

Kernen i vores vision om metaverse".

Sådan omtaler Mark Zuckerberg Facebooks sociale virtual reality-plattform Horizon Worlds. Derfor var det en streg i regningen for Facebook-bossen, da en britisk kvinde omtrent samtidig med lanceringen af platformen gik i medierne og fortalte om et voldsomt første møde med Horizon Worlds.

Nina Jane Patel kunne fortælle offentligheden, hvordan hendes avatar i løbet af det første minut i metaverse blev chikaneret verbalt og befamlet af tre-fire mandlige avatarer. Det eskalerede til, at de gruppevoldtog hendes avatar.

Nina Jane Patels oplevelse er blot ét af flere eksempler på chikane, overgreb, racisme og hadtale i det spæde metaverse, og eksperter ser en øget risiko for den slags ubehagelige hændelser i den virtuelle verden. Blandt andet fordi miljøet er så livagtigt.

— Der bliver aktiveret flere områder i hjernen, som ikke bliver aktiveret af en flad skærm. Når man optræder med en krop i dette rum, kan man blive udsat for et niveau af realisme, som kan være psykisk overvældende, siger Albert Rizzo, der som professor på University of California i Davis forsker i design og udvikling af VR.

$5n \text{ qubits} = j \text{ bits} = 2n \text{ bits}$
 $1 \text{ qubit} = 2 \text{ bits}$
 $2n \text{ bits} = n \text{ qubits}$

Han tilføjer, at forskellen på den virkelige verden og den virtuelle virkelighed er som forskellen på at kigge ind i et akvarium og selv at svømme rundt i det.

Man mærker verden

Metaverse adskiller sig ikke kun ved, at brugeren bliver omsluttet af et virtuelt univers. Der følger også en massiv påvirkning af syn, hørelse og følesans med. Der er et panoramisk synsfelt, tredimensionel lyd og oplevelser, der kan mærkes helt konkret.

Brittan Heller, der er amerikansk ekspert i krydsfeltet mellem teknologi og menneskerettigheder, mener, at metaverse er et fundamentalt anderledes medie end de hidtidige spil og sociale medier — netop på grund af de psykologiske og kropslige komponenter. Og det antaster det enkelte individs integritet. I et debatindlæg udgivet af Carr Center for Human Rights Policy ved Harvard University skriver Brittan Heller, at "vores hjerne husker, at vi har været i et virtuelt miljø, på samme måde som vi skaber erindringer om offline-oplevelser".

Eksperter advarer samtidig om, at metaverse øger risikoen for fake news og andre former for manipulation, fordi det er så virkelighedstro. VR-teknologien åbner for flere audiovisuelle påvirkninger, som kan narre modtageren. Og da metaverse indebærer brugernes konstante tilstedeværelse, kan de falske nyheder hurtigere opnå momentum og påvirke opinionen, lyder advarslerne.

Overgreb er hyppige

Allerede nu — inden metaverses kropsliggørelse af det digitale møde for alvor er slået igennem — er overgreb online udbredt.

En tredjedel af et repræsentativt udsnit af kvinder under 35 år har ifølge den uafhængige amerikanske tænketank Pew Research Center oplevet seksuel chikane online, og overgrebene har store omkostninger for ofrene. Et forskningsstudie i 2018 blandt kvinder på universiteter i Ontario, Canada viste, at oplevelser med cyberseksuel vold er forbundet med symptomer på depression, angst, stress og posttraumatiske reaktioner.

Den uafhængige organisation The Center for Countering Digital Hate, som bekæmper had og misinformation i digitale tjenester, har forsøgt at skaffe viden om overgreb i VR-universer. Gennem næsten et halvt døgn

Facebook vil oprette 10.000 metaverse-job i Europa, fordi EU aktivt er med til at udforme de nye regler for internettet. Det oplyste tech-giganten i oktober i fjor. Natasha Friis Saxberg, direktør i organisationen IT-Branchen, mener, at danske it-virksomheder er godt rustet til at varetage metaverse-opgaver. Det er på grund af evnen til at lave design og at sætte brugeren i centrum, lyder det.

en tilfældig dag i december 2021 overvågede centret videospillet VRChat, som spilles med VR-briller, typisk Oculus Quest 2 fra Facebook. Centret kunne konstatere, at der i gennemsnit skete et overgreb forbundet med køn, race eller etnicitet hvert syvende minut. Der var endog seksuelle og voldelige trusler mod mindreårige.

— Den skade, virtual reality kan påføre ved for eksempel seksuel chikane, er potentielt større, fordi det føles mere naturligt, og derfor er det mere ubehageligt, siger Imran Ahmed, der er daglig leder af The Center for Countering Digital Hate.

Organisationen har registeret over 100 rapporter om overtrædelser af Facebooks egne retningslinjer for Oculus Quest 2-VR-brillerne. Facebook har angiveligt ikke svaret på klagerne.

Sårbar for hacking

Virtual reality-teknologien, som metaverse er baseret på, resulterer i et hav af datapunkter om det enkelte individ. Høj kvalitetskameraer og -mikrofoner kan teoretisk spore al aktivitet i det virtuelle univers.

Ibrahim Baggili, professor i it-videnskab på University of New Haven, forklarer, at VR og AR giver mulighed for at indhente informationer om øjne, krop og bevægelser, ligesom man kan kortlægge, hvor brugeren befinder sig. Vidtgående og indgribende indsamling og behandling af data er alfa og omega for tech-giganter salg af målrettede reklamer og brugbare informationer. En række tilfælde af privatlivskrænkelser har netop drejet sig om tech-giganternes udveksling af persondata med tredjepart.

Baggili og hans kollegers forskning tyder på, at virtual reality tilmed er mere sårbar over for hacking end traditionel onlineaktivitet.

— Vi kunne være til stede i samme virtuelle rum som brugeren, uden at han vidste det, og vi kunne uhindret skaffe personlige detaljer, siger han.

Lover ansvarlighed

Facebook og Microsoft forsikrer, at de har fokus på udfordringerne og forsøger at løse dem.

— Tidligere har den hastighed, hvormed nye teknologier er kommet frem, til tider medført, at politikere og myndigheder var henvist til

at forsøge at indhente udviklingen. Vi vil gerne undgå, at det sker denne gang. Derfor har vi taget initiativ til en dialog om effekterne, inden teknologien har vundet udbredelse, siger Facebooks kommunikationschef i Norden, Lukasz Lindell.

Lindell fremhæver, at Facebook har indgået partnerskab med uafhængige eksperter og organisationer om at opbygge teknologien 'på en ansvarlig måde'. Der er afsat, hvad der svarer til 340 millioner kroner over to år til arbejdet. Desuden er Facebook stiftende medlem af XR Association, som ligeledes har forpligtet sig til 'ansvarlig' udvikling af teknologien.

— Vi er nødt til at fortsætte med at forudse risici. Men vi kan ikke se rundt om alle hjørner. Det er årsagen til,

Vi er nødt til at fortsætte med at forudse risici. Men vi kan ikke se rundt om alle hjørner

— Lukasz Lindell, kommunikationschef, Facebook i Norden

Der bliver aktiveret flere områder i hjernen, som ikke bliver aktiveret af en flad skærm

— Albert Rizzo, professor på University of California

at principperne om privatlivsbeskyttelse, tryghed og sikkerhed skal være inkluderet fra begyndelsen, siger Lukasz Lindell.

Kort efter Nina Jane Patels overgreb indførte Facebook en 'tryghedszone' på lidt over 60 centimeter rundt om hver avatar på Horizon Worlds og Horizon Venues, og hos Microsoft sætter man i sit metaverse-engagement 'identitet, privatliv og tillid i centrum', oplyser Morten Skøtt, der er pressechef for Microsoft i Danmark.

VR forskyder magten

Politikere og myndigheder i EU og — i mindre grad — i USA har de seneste år fundet det nødvendigt at holde virksomhederne i stram snor. Senest er EU på vej med lovgivning, der skal tvinge tech-giganterne til at åbne deres platforme og tjenester for andre udbydere. Hensigten er at modvirke monopollignende adfærd. EU vil også skærpe restriktionerne på datahøst og videresalg til tredjepart af de høstede personlige data. I USA er der lovforslag til behandling i Kongressen, der skal stække tech-giganternes magt.

Desuden har politikere på begge sider af Atlanten taget initiativ til, at tech-giganterne skal pålægges et hovedansvar for at forebygge overgreb og hadtale i den virtuelle virkelighed. Med det kan vise sig at blive svært. Facebooks nuværende tekniske direktør, Andrew Bosworth, skulle i en intern besked til Facebooks medarbejdere i marts 2021 have meddelt, at det er praktisk umuligt at moderere, hvordan folk agerer i metaverse.

Gry Hasselbalch, medstifter af den uafhængige europæiske tænketank DataEthics, der arbejder for at fremme privatlivsbeskyttelse, påpeger, at metaverse er et komplekst digitalt univers med mange datapunkter. Derfor er der behov for fuld transparens om, hvilke data der indsamles og behandles, og om de interesser, der styrer indsamlingen.

— Når Big Tech etablerer en VR-infrastruktur, bliver det en yderligere trussel mod den delikate magtbalance mellem regeringer, virksomheder og borgere i et demokrati. Jo mere virksomheder kan gøre med os som borgere på grund af virtuel teknologi, som omsætter vores kendetegn og adfærd til data, desto vigtigere er det med en politisk indsats for at værne om vores frihed til kritisk tænkning og kreativitet, siger hun. ▀

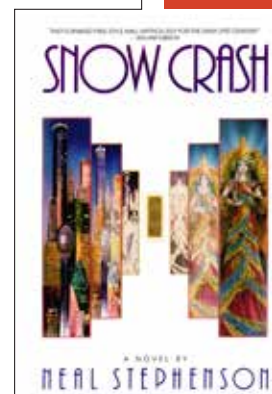
FOTO: GERARNT LEWIS/WITTER PICTURES/RITZAU SCANPIX

HISTORIEN BAG METAVERSE:

PROGRAMMERING GAV IDÉEN

'Snow Crash' er titlen på en vild og syret roman fra 1992, der foregår i en fremtid med virtuelle virkeligheder. Mens internettet var ungt, og før www var bredt tilgængeligt, forudså amerikaneren Neal Stephenson den virtual reality-vision, vi kender i dag. Neal Stephenson kaldte det virtuelle rum for metaverse, og det var faktisk også ham, som opfandt avataren.

Han fik idéen til metaverse, da han under programmering af sin Apple Macintosh II havde held til at lave spejlinger, så der kom en tredje grafisk dimension på skærmbilledet.

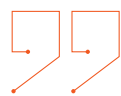

BOKOMSLAG: J.F. PODSEVNI / WWW.PODSEVNI.COM

'Snow Crash' er ikke udkommet på dansk. Men den er på en top-100-liste over de bedste engelsksprogede romaner nogensinde og er blevet kult - ikke mindst i Silicon Valley.

I romanen har store private virksomheder opdelt territorier mellem sig. Staten er irrelevant. Flere af karaktererne er hackere med base i et computerskabt metaverse, og de opererer for efterretningstjenesten, som er privatiseret. Den mest prominente af dem er pizzabuddet Hiro Protagonist.

Neal Stephenson sagde i et interview med 'Vanity Fair' i 2017, at han er sikker på, at metaverse bliver til noget, men i tvivl om, hvorvidt det er et fremskridt.

Din løn stopper, den dag du bliver bortvist

— Signe Rasmussen, jurist i PROSA

CHEFENS STÆRKESTE KORT

En bortvisning betyder, at din arbejdsgiver beder dig om at gå hjem og **aldrig komme igen**. Det er den strengeste sanktion, du som ansat kan komme ud for – og det sker. Også for PROSA-medlemmer.

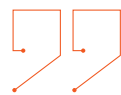
Bortvisning er den allerværste sanktion, der findes inden for ansættelsesretten. Derfor er der også meget høje krav til, hvad der skal til, før en arbejdsgiver kan bruge den sanktion, understreger Signe Rasmussen, der er jurist i PROSA.

Det viser en faglig voldgiftskendelse fra januar i år. En medarbejder hos et forsikringsselskab søgte nyt job på LinkedIn blandt andet som et nødråb om stort pres på jobbet. Medarbejderen blev bortvist med øjeblikkeligt varsel, idet arbejdsgiveren mente, at medarbejderens opslag var udtryk for dårlig opførsel og grov illoyalitet. Blandt andet fordi opslaget ville blive set af kunder og kolleger og dermed kunne skabe uro og dårlig stemning.

Men bortvisningen var uberettiget, slår den faglige voldgiftskendelse altså fast. Dommeren mente, at virksomheden reelt ikke kunne bruge medarbejderens arbejdskraft efter opslaget, da det at være forsikringsrådgiver i vidt omfang er bundet op på personlige kundeforhold, og den omtalte medarbejder havde mange kunder som følgere til sin LinkedIn-profil. På den baggrund ville arbejdsgiveren have været berettiget til at opsig medarbejderen på de sædvanlige vilkår med opsigelsesvarsel, mente dommeren. Men en bortvisning var altså at gå for langt.

En bortvisning er en sanktion, hvor din arbejdsgiver beder dig om at gå hjem og ikke komme igen.

— Din løn stopper, den dag du bliver bortvist, og du får derfor heller ikke dit opsigelsesvarsel eller den godtgørelse, som du måske er berettiget til efter funktionærloven, hvis du har været ansat i 12 år eller længere, siger Signe Rasmussen.

I sidste ende er det din chef, der har retten til at beslutte, hvordan arbejdet skal udføres

— Signe Rasmussen, jurist i PROSA

Der skal derfor også temmelig meget til, før man kan bortvises, som sagen om LinkedIn-opslaget også viser.

— Vi skal helt derud, hvor din arbejdsgivers udtrykkelige instruktioner er blevet tilsidesat, eller hvor du har handlet i strid med loven, og der derfor er tale om en situation, hvor tilliden til dig som medarbejder ikke længere eksisterer, og et fortsat samarbejde derfor ikke kan genoprettes, uddyber juristen.

Du kan også blive bortvist, hvis du har tilsidesat dine ansættelsesretlige forpligtelser.

— Det kan eksempelvis være, at du er blevet væk fra arbejde uden lovlig grund. Eller din arbejdsgiver har givet et konkret forbud mod en bestemt adfærd, som du så vælger at se bort fra, og det skader virksomheden. Det kan også være, at du er virkelig dårlig til at komme op om morgenen og konsekvent kommer for sent og trods advarsler fortsætter med det, siger Signe Rasmussen.

Typisk skal der foreligge advarsler, inden en bortvisning kan komme på tale. Men der findes dog også tilfælde, hvor en bortvisning kan ske uden en forudgående advarsel.

— Det sker eksempelvis, hvis man som medarbejder udøver konkurrerende virksomhed. Som arbejdsgiver har man ret til at have en forventning om, at ens medarbejdere er loyale over for virksomheden, og opstart af konkurrerende virksomhed vil være et brud på den tillid og kan ofte berettige en bortvisning, uden at man som medarbejder har fået en advarsel, der specifikt går på, at man ikke må udøve konkurrerende virksomhed, siger Signe Rasmussen.

Vold mod andre kolleger eller tyveri fra arbejdspladsen kan også betyde bortvisning. Arbejdsvægring er en anden bortvisningsgrund. Det er de situationer, hvor en medarbejder nægter at udføre en given opgave eller bare arbejdet generelt.

— Hvis du og din arbejdsgiver er uenige i løsningen af en opgave, har du som ansat mulighed for at komme med en alternativ løsning af problemet. Men i sidste ende er det din chef, der har retten til at beslutte, hvordan arbejdet skal udføres, så en fortsat arbejdsvægring vil kunne begrunde en bortvisning, siger juristen.

89,9%

Så mange danske virksomheder tilkendegiver ifølge en undersøgelse fra IT-Branchen, at de mangler it-eksperter.

Tekst >
Stine Nysten

Det er dog ikke al arbejdsvægring, der kan begrunde en bortvisning, understreger hun. Hvis din arbejdsgiver beder dig om at gøre noget ulovligt, så kan en arbejdsvægring ikke bære en bortvisning.

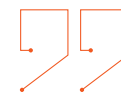
Brug PROSA

Bliver du præsenteret for en bortvisning, bør du straks kontakte PROSA.

— Det er vigtigt, at der bliver reageret over for arbejdsgiveren hurtigst muligt. Hvis vi skal kontakte din arbejdsplads i forsøget på at forhandle en opsigelse i stedet, så skal arbejdsgiveren også kunne få stillet din arbejdskraft til rådighed, hvis han eller hun ønsker det. Derfor er tid også en virkelig vigtig faktor i bortvisningssager. Fordi det er så alvorlig en situation, så indtræder der også hurtigt passivitet, siger Signe Rasmussen.

Ønsker du PROSAs hjælp, vil juristerne i første omgang kontakte din arbejdsgiver og fortælle, at man ikke mener, at bortvisningen er berettiget, og de vil forsøge at gå i dialog med arbejdsgiveren om at konvertere bortvisningen til en opsigelse.

— Vi vil altid protestere over for en arbejdsgivers bortvisning og søge at forhandle en opsigelse i stedet. Det gør vi, fordi bortvisningen er den alvorligste ansættelsesretlige sanktion, og den bortviste mister sit arbejde med det samme

Vi vil altid protestere over for en arbejdsgivers bortvisning

— Signe Rasmussen, jurist i PROSA

og derfor også sit forsørgelsesgrundlag. Det er heldigvis meget sjældent, at vi får en bortvisning ind, siger hun.

En bortvisning kommer meget sjældent ud af det blå, og når en arbejdsgiver vælger en bortvisning, har der oftest været en del forudgående forværring af det indbyrdes forhold.

— Det er som regel ikke muligt helt at komme uden om, at ansættelsesforholdet ophører, fordi man som ansat muligvis også har mistet tilliden til, at forholdet til ens arbejdsgiver nogensinde kan genoprettes, efter at man måske uberettiget er blevet bortvist, siger Signe Rasmussen.

Det findes adskillige eksempler fra retspraksis på, at en bortvisning har været uberettiget, og at årsagen kun har kunnet begrunde en opsigelse, fortæller juristen.

Signe Rasmussen har følgende råd, hvis du ønsker at styre helt uden om en bortvisning:

— Følg de retningslinjer, som din arbejdsgiver har udstukket for arbejdet. I sidste ende er det din arbejdsgiver, der har retten til at tilrettelægge virksomheden og arbejdet efter sine ønsker. Så hvis din arbejdsgiver ønsker arbejdet udført på en bestemt måde, og at du som medarbejder skal operere inden for bestemte rammer på arbejdspladsen, både fagligt og personligt, så er du nødt til at følge dem, hvis du ønsker at fortsætte samarbejdet. ■

5

gode råd til at sætte grænser i det grænseløse arbejdsliv

HJÆLP DIN SELVDISCIPLIN

Lav klare aftaler med dig selv om, hvornår du vil arbejde. Sæt sluttidspunkt på. Der er altid mere, der kan laves. Det er derfor vigtigt at sætte en begrænsning på.

LÆG TELEFONEN VÆK

Når du arbejder helt til sengetid eller tjekker mails, lige inden du skal sove, så arbejder hjernen ofte videre. Det påvirker din søvn. Køb et vækkeur, så du ikke skal have telefonen til at ligge ved sengen.

SLÅ MAILEN FRA

Slå mails helt fra på din telefon, når du holder fri. Hvis du ikke kan lade helt være med at tjekke dine mails, så sæt en begrænsning på.

HUSK HVILE I DIN KALENDER

Vi overvurderer, hvor meget tid vi har til rådighed ud i fremtiden, og fylder kalenderen op. Vi glemmer, at de opgaver, vi allerede sidder med, ofte medfører nye opgaver eller bliver afløst af andre. Så husk at indlægge pauser.

VÆR SELVKRITISK

Vær opmærksom på, om du selv bidrager til en grænseløs kultur. Selv om du vælger at arbejde om aftenen, så kan mailen godt vente med at blive sendt til klokken 8.00 næste morgen. Så benyt mailfunktionen 'Udskyd levering'.

KILDE: ALT OM PSYKOLOGI

5,4 %

Det er, hvad inflationen herhjemme nåede op på i marts. Det er den højeste inflation i 35 år.

Tekst >
Stine Nysten

FÅ VIDEN, OG ØG DIN VÆRDI

I en tid med stigende **inflation og økonomisk usikkerhed** er der ikke udsigt til store lønstigninger for alle it-folk.

Dansk økonomi risikerer at tabe et stort milliardbeløb i vækst som følge af Ruslands invasion af Ukraine, viser beregninger fra Dansk Industri.

— Bundlinjen er, at det er blevet meget sværere og rigtig meget dyrere at være virksomhed i Danmark. Det vil udfordre virksomhedernes situation voldsomt i den kommende tid, siger Morten Granzau Nielsen, der er underdirektør i DI.

Og det vil have indflydelse på lønforhandlingerne rundt om på de danske virksomheder. Derfor skal du måske også tænke på andre goder, når du skal forhandle bedre vilkår.

— Forsøg at få betalt efteruddannelse. Ikke alene vil din arbejdsgiver få en medarbejder med flere eller bedre kompetencer, men du får som medarbejder også noget ud af det, siger Signe Rasmussen, der er jurist i PROSA, og fortsætter:

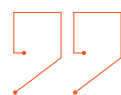
— Først og fremmest lærer du jo noget nyt, og selv om det ikke kan give en lønstigning denne gang, så kan du altid bruge dine ny erhvervede kompetencer til at pynte på cv'et, få nye og spændende arbejdsopgaver, og hvem ved, måske også bruge dem som løftestang til en lønstigning til den næste lønforhandling.

Din arbejdsgiver får også noget ud af at opgradere dig ud over at holde på dig, hvis han eller hun må sige nej til en lønstigning.

— It-området er ikke ligefrem 'same procedure as last year, James', så ved at

uddanne medarbejderne kan din arbejdsgiver også holde sig opdateret på området og i forhold til kundernes krav og forventninger til udvikling, siger juristen.

Ligesom til en lønsamtale er forberedelsen det vigtigste, når du beder om uddannelse. Det kan være, at du har nogle opgaver, som du ville kunne løse meget bedre, hvis du fik noget videre-, efteruddannelse eller en certificering, eller måske har dit område udviklet sig meget, og du trænger til en opdatering af din vi-

Forsøg at få betalt efteruddannelse

— Signe Rasmussen,
jurist i PROSA

den. Undersøg, hvad det præcis er, du har brug for, find en udbyder af uddannelsen, og sørg for, at du har argumenterne på plads over for din chef, så du kan forklare, hvorfor det lige præcis er den her uddannelse, der er vigtig og nødvendig, lyder rådet fra Signe Rasmussen.

Lykkes det dig at få forhandlet dig til en efteruddannelse, er der et par ting, som juristen anbefaler, du husker.

— Det vil være en god idé, hvis I også aftaler, at du skal have fri med løn til

uddannelsen, og at der i din opgavemængde bliver taget højde for det, når du er væk fra arbejdet, så du ikke både skal bruge tid væk fra arbejdet på at erhverve dig nye kompetencer og samtidig løse alle dine normale opgaver, nu bare på kortere tid, end du ellers ville have haft, siger hun.

Signe Rasmussen anbefaler også, at du forsøger at få aftalt, at det er din arbejdsgiver, der afholder prisen for indkøb af eventuelle bøger, specielle programmer eller andet i forbindelse med uddannelsen.

I visse tilfælde kan du blive mødt af en uddannelsesaftale.

— Hvis du gør det, så kig den grundigt igennem. Tjek, hvad du reelt skriver under på, og send den eventuelt ind til PROSA, så vi kan rådgive dig. Det er eksempelvis vigtigt, at du ikke bliver mødt med et tilbagebetalingskrav for uddannelsen, hvis du bliver sagt op på grund af omstruktureringer i virksomheden, siger hun.

Tidligere så juristerne oftere, at man som medarbejder fik en uddannelsesaftale med arbejdspladsen, hvor man i bytte for en længere videreuddannelse, certificering eller en meget dyr uddannelse aftalte, at medarbejderen efterfølgende ikke måtte sige op i en på forhånd aftalt periode. Hvis man sagde op alligevel, skulle man betale en del af uddannelsesomkostningerne tilbage til virksomheden.

— De aftaler er heldigvis ikke så udbredte mere. Men da det er en aftale, må din arbejdsgiver gerne stille det som en betingelse for, at de betaler for efter- eller videreuddannelse af dig. Så vil din chef have dig til at underskrive en uddannelsesaftale, kan PROSA hjælpe dig med at se en sådan aftale igennem for faldgruber, siger Signe Rasmussen. ▀

BØGER MED RABAT TIL PROSA-MEDLEMMER

SPAR
30%

Python Testing with pytest, Second Edition Simple, Rapid, Effective, and Scalable

Author: Brian Okken
ISBN 9781680508604

Test applications, packages, and libraries large and small with pytest, Python's most powerful testing framework. pytest helps you write tests quickly and keep them readable and maintainable. In this fully revised edition, explore pytest's superpowers—simple asserts, fixtures, parametrization, markers, and plugins—while creating simple tests and test suites against a small database application. Using a robust yet simple fixture model, it's just as easy to write small tests with pytest as it is to scale up to complex functional testing. This book shows you how.

Vejl pris 435,-

PROSApris 305,-

Command-Line Rust

Author: Ken Youens-Clark
ISBN 9781098109431

For several consecutive years, Rust has been voted "most loved programming language" in Stack Overflow's annual developer survey. This open source systems programming language is now used for everything from game engines and operating systems to browser components and virtual reality simulation engines. But Rust is also an incredibly complex language with a notoriously difficult learning curve.

Vejl pris 564,-

PROSApris 395,-

Portable Python Projects Run Your Home on a Raspberry Pi

Author: Mike Riley
ISBN 9781680508598

Discover easy ways to control your home with the powerful new Raspberry Pi hardware. Program short Python scripts that will detect changes in your home and react with the instructions you code. Use new add-on accessories to monitor a variety of measurements, from light intensity and temperature to motion detection and water leakage. Expand the base projects with your own custom additions to perfectly match your own home setup. Most projects in the book can be completed in under an hour, giving you more time to enjoy and tweak your autonomous creations.

Vejl pris 435,-

PROSApris 305,-

Reactive Systems in Java

Authors: Clement Escoffier, Ken Finnigan
ISBN 9781492091721

Reactive systems and event-driven architecture are becoming indispensable to application design, and companies are taking note. Reactive systems ensure that applications are responsive, resilient, and elastic no matter what failures or errors may be occurring, while event-driven architecture offers a flexible and composable option for distributed systems. This practical book helps Java developers bring these approaches together using Quarkus 2.x, the Kubernetes-native Java framework.

Vejl pris 658,-

PROSApris 461,-

Data Mesh

Author: Zhamak Dehghani
ISBN 9781492092391

We're at an inflection point in data, where our data management solutions no longer match the complexity of organizations, the proliferation of data sources, and the scope of our aspirations to get value from data with AI and analytics. In this practical book, author Zhamak Dehghani introduces data mesh, a decentralized socio-technical paradigm drawn from modern distributed architecture that provides a new approach to sourcing, sharing, accessing, and managing analytical data at scale.

Vejl pris 658,-

PROSApris 461,-

FACTUM BOOKS

Få 20 % rabat hos FACTUM BOOKS

— følg linket til FACTUM BOOKS via prosa.dk
og få rabat på bøgerne.

Halmstadgade 6 · 8200 Aarhus N · Tlf. 89 37 35 95
info@factumbooks.dk · www.factumbooks.dk

PROSA/VEST

afholder ordinær generalforsamling

Dato: Lørdag 10. september 2022 kl. 10.00.
Sted: Aarhus. TBA.

Motivér dig selv (eller dit team)

Med øget bevidsthed og fem gode vaner kan du proaktivt arbejde med motivation som løftestang

Motivation styrker samarbejde, produktivitet og trivsel. Og mangel på motivation gør det modsatte.

Dette webinar er noget for dig, der vil blive klogere på, hvordan du kan motivere dig selv eller dit team som projektleder. Med øget bevidsthed og fem gode vaner kan du proaktivt arbejde med motivation som løftestang. Vi kommer også til at arbejde med målsætning, nedbrydning i delmål samt 'DONE-liste' som katalysator for motivation og dermed fremdrift.

Du lærer: Hvad motivation er, hvilke typer motivation der findes, og hvordan du kan bruge motivation til at skabe bedre resultater og trivsel. Der vil være en kombination af indlæg, involverende individuelle opgaver og gruppeøvelser.

Underviser

Therese Waltersdorff har en lang karriere bag sig fra mediebranchen, senest Dagbladet Børsen, og arbejder i dag som underviser og coach med fokus på forbedringsprocesser. Forfatter til flere bøger.

Dato: Tirsdag 24. maj kl. 17.00-20.00.
Sted: Online. Direkte link sendes pr. mail på dagen.

Jurassic World 3: Dominion Biograftur arrangeret af PROSA og Lån & Spar

'Jurassic World 3: Dominion' er den tredje film i den nye dinosaur-trilogi, der følger 'Jurassic World' og 'Jurassic World: Fallen Kingdom'. På rollelisten er igen Chris Pratt og Bryce Dallas Howard. Hovedrollerne fra Steven Spielbergs 'Jurassic Park' er desuden tilbage: Sam Neill, Laura Dern og Jeff Goldblum.

Arrangementet er gratis for medlemmer af PROSA. Tag en ledsager med for 101 kr.

Bemærk: Hvis din ledsager ikke er medlem af PROSA, så skal ledsageren selv købe billet via arrangementstilmeldingen som ikke-medlem. Du kan ikke tilmelde din ledsager med dit log-in.

For ledsager(e): Klik på "Tilmeld arrangement" og derefter på "Klik her, hvis du ikke er medlem", og fortsæt derfra. Du skal oplyse fornavn, efternavn og e-mail og kommer derefter til betaling.

Vi reserverer ikke biografsæder på forhånd, men deler billetter ud før filmstart, så kom i god tid for at få plads ved siden af hinanden.

Lån & Spar Bank vil, inden filmen starter, fortælle kort om de medlemsfordele, som du kan få i Lån & Spar, når du er medlem af PROSA. Du vil i salen kunne deltage i deres elektroniske konkurrence og måske blive den heldige vinder af et Supergavekort på 500 kroner. Vinderen vil blive kontaktet dagen efter og modtage gavekortet på sin mail.

Dato: Mandag 13. juni kl. 18.30.
Sted: NFS, Aarhus.

Dato: Tirsdag 14. juni kl. 18.30.
Sted: Palads, København.

POLYPOLY og dataøkonomien i dine lommer

Del algoritmer, ikke data. Sådan lyder slagordet fra Polypoly, der med polyPod-appen vil bane vejen for et decentralt økosystem for data. Hør om teknologien bag, og hvordan den kan anvendes - både af dig som privatperson og af virksomheder og organisationer.

Den voldsomme centralisering af persondata er noget skidt. Den låser data ind i siloer og begrænser deres anvendelighed enormt. Og den gør det svært for den enkelte selv at bestemme, hvad hans eller hendes data bruges til. Det er baggrunden for Polypoly og deres polyPod - en app, der vil tilbyde dig, at du fysisk kan lagre dine egne data og køre beregninger på dem på dit eget device. Som vil give dig muligheden for selv at tjene nogle af de mange penge, dine data og den viden, der flyder fra dem, er værd. Og som vil give virksomheder og organisationer mulighed for at bygge datapartnerskaber med deres kunder og brugere og bygge datadrevne løsninger, der virker for deres kunder og brugere - ikke imod dem.

På gå hjem-mødet kan du møde Jon Lund, der er chef for den danske afdeling af Polypoly-kooperativet, der står bag polyPod'en. Han fortæller om baggrunden for Polypoly, om Polypolys tilgang til edge og federated computing, om de nye data- og pengestrømme, som Polypoly lægger op til, og om, hvordan polyPod vil kunne anvendes i praksis.

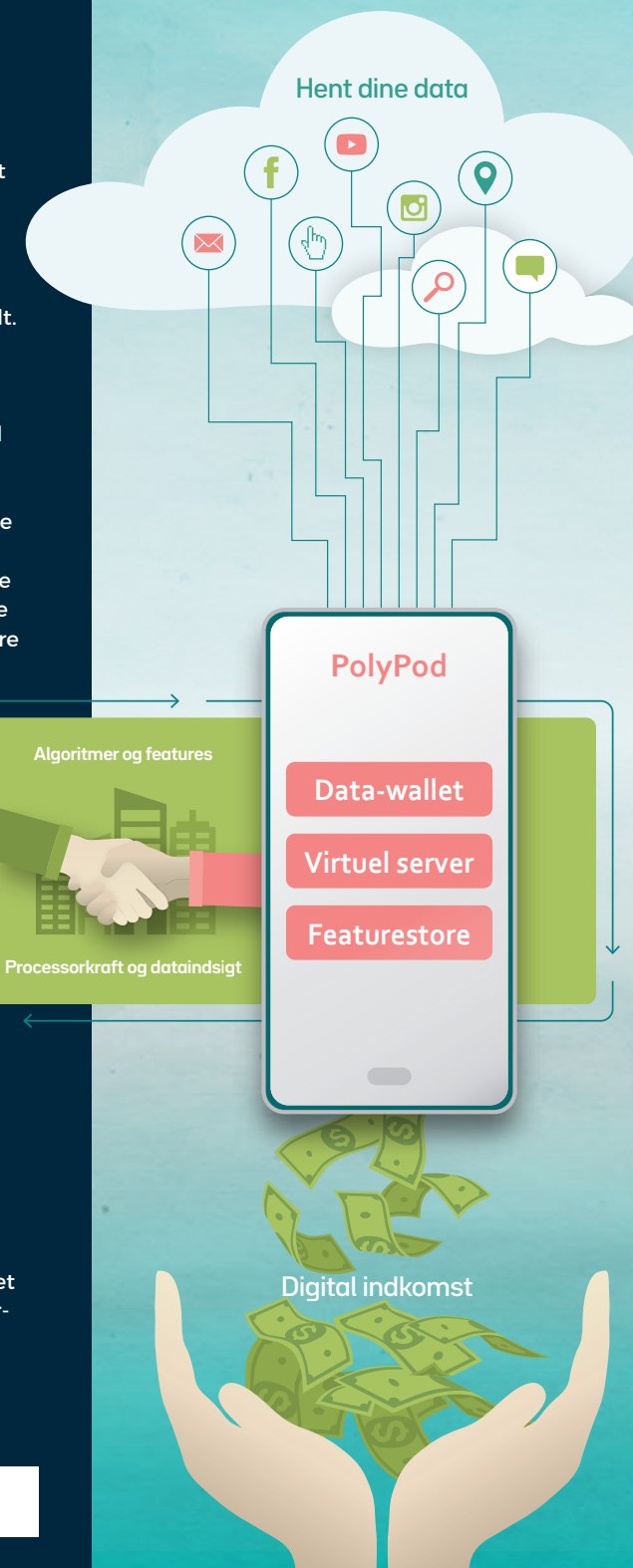
Du kan også møde PROSAs Ole Tange, der er ved at udvikle en PROSA-løsning baseret på Polypoly-teknologien.

Vi serverer sandwich undervejs.

Oplægsholder

Jon Lund er chef for den danske afdeling af Polypoly-kooperativet og fungerer derudover som censor i informationsvidenskab og interaktive medier ved blandt andet IT-Universitetet. Han har tidligere dækket tech-området som freelanceskribent for blandt andet Prosabladet, været direktør i den digitale mediebrancheforening FDIM og formand for Danish Online News Association (2011-15).

Dato: Onsdag 1. juni kl. 17.00-19.00.
Sted: PROSA, Vester Farimagsgade 37A, 1606 København V.

Fra udbud til tilbud

Lær af neurovidenskaben, og bliv bedre til at byde ind på nye opgaver. Medbring et konkret udbud.

På kurset får du teknikker til at nedsætte tiden i læsning, udformning og skrivning af tilbud. Det er ikke processer, der skal stå i stedet for de processer, der allerede er implementeret i virksomheden. Men en måde at effektivisere de enkelte elementer på, hvor konsulent/sælger/tilbudsgiver skal bruge sin egen hjerne til at optage, bearbejde og præsentere viden. Og du lærer enkle teknikker, der bygger på den seneste viden inden for neurovidenskaben, så du bliver mere effektiv i udbuddets forskellige faser.

Udbytte

- > Hurtigere læsning af udbud
- > Udarbejdelse af flere tilbud med samme ressourcer
- > Nedsættelse af tiden fra modtagelse af udbud til afsendelse af tilbud
- > Større overblik over alle dele i udbuddet/tilbuddet
- > Klar struktur mellem udbud og tilbud
- > Vinde flere udbud

Det er en workshop, hvor du skal arbejde med dit eget materiale. Så du skal medbringe et udbud, som vi skal bruge til at øve os på.

Underviser

Er cand.merc. **Mads Brøbech**, som har undervist i PROSA siden 2014. Han er specialist i, hvordan hjernen fungerer, og hvordan vi kan hjælpe hjernen med at komme nemmere igennem en travl hverdag.

Dato: Onsdag 8. juni kl. 17.00-20.00.
Sted: Online. Direkte link sendes på dagen pr. mail.

MED HJERNEN PÅ ARBEJDE – workshop over to aftener

Hør om, hvordan hjernen spiller ind i dit arbejdsliv, og kom nærmere en forståelse af for eksempel stress. Modsat mange andres hjerne kan menneskets noget helt unikt: forsøge at forstå sig selv. Det kan være en stor hjælp at forstå for eksempel stress, struktur og opfattelse.

Hjernen fylder kun ca. to procent af din kropsvægt, men forbrænder 15 procent af din energi. Der er ikke noget at sige til, at du bliver træt, når du skal lære noget nyt. Hjernen slapper aldrig af, så selv om du føler, at du gør det, så lukker den kun ned på 50 procent nogle få perioder om natten. Den oversætter alt, hvad du sanser, og så har den nogle svære udfordringer, der gør det indviklet at være menneske.

Underviser

Mikael Elkan er bl.a. uddannet inden for sprogpsykologi, organisationspsykologi og neuropsykologi. Han arbejder til daglig med teams, ledelse og organisationer.

Tilmeld dig begge workshops separat.
Vi serverer sandwich undervejs.

Dato: Tirsdag 7. juni kl. 17.00-20.00 – workshop I.
Dato: Tirsdag 21. juni kl. 17.00-20.00 – workshop II.
Sted: PROSA, Vester Farimagsgade 27A, 1606 København V.

Kalender maj-juni 2022

Dato/Tid	Sted	Emne
23.05 kl. 17:00	Online	Pentesting Networks Basics
24.05 kl. 17:00	Online	Motivér dig selv (eller dit team)
24.05 kl. 18:00	København	Netværksmøde, elektronik og mekanik
30.05 kl. 17:00	København	Sikkerhed i en blandet IPv4- og IPv6-verden
31.05 kl. 18:00	København	Functional Copenhagensers Meetup Group
01.06 kl. 17:00	København	Polypoly og dataøkonomien i dine lommer
02.06 kl. 16:30	Online	SommerQuiz med Lån & Spar for studerende
07.06 kl. 17:00	København	Med hjernen på arbejde – Workshop I
08.06 kl. 17:00	Online	Workshop: Fra udbud til tilbud
11.06 kl. 11:00	Aarhus	Bike & Burger
13.06 kl. 18:30	Aarhus	'Jurassic World 3: Dominion'
14.06 kl. 18:30	København	'Jurassic World 3: Dominion'
16.06 kl. 17:00	København	Giv feedback, så du bliver hørt
19.06 kl. 11:00	Aarhus	Havnerundfart i Aarhus
21.06 kl. 17:00	København	Med hjernen på arbejde – workshop II
28.06 kl. 18:00	København	Functional Copenhagensers Meetup Group

Formand, næstformand, forbundssekretærer og lokalafdelinger
Henvendelse omkring hastesager kan uden for PROSAs åbningstider ske direkte til de fagligt valgte.

**Niels Bertelsen
Formand**
Direkte: 33 36 41 11
Mobil: 40 11 41 23
E-mail: nib@prosa.dk

**Hanne Lykke Jespersen
Næstformand**
Direkte: 33 36 41 34
Mobil: 28 88 12 47
E-mail: hj@prosa.dk

**Morten Rønne
Forbundssekretær**
Direkte: 33 36 41 21
Mobil: 27 10 78 86
E-mail: mbr@prosa.dk

PROSA
Forbundet af It-professionelle

**Amanda Christiansen
Forbundssekretær**
Direkte: 33 36 41 27
Mobil: 20 96 84 97
E-mail: ach@prosa.dk

**Henrik Jacobsen
Forbundssekretær**
Direkte: 87 30 14 10
Mobil: 22 88 72 62
E-mail: hja@prosa.dk

**Bjørn Vitoft
Forbundssekretær**
Direkte: 33 36 41 22
Mobil: 53 57 01 56
E-mail: bvi@prosa.dk

København – Forbund og Min A-kasse
Vester Farimagsgade 37A, 1606 Kbh. V

Kontortid: kl. 9-15
mandag dog kl. 10-15 Tlf.: 33 36 41 41

Aarhus
Søren Frichs Vej 38 K th.
8230 Åbyhøj

Kontortid: kl. 9.30-15

Odense
Overgade 54
5000 Odense C

Kontortid: kl. 10-15

Curt Kjærsgaard Raavig
Forbundssekretær
Direkte: 33 36 41 22
Mobil: 25 22 16 33
E-mail: ckr@prosa.dk

PROSA/DXC
Vester Farimagsgade 37A, 1606 Kbh. V.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/OFFENTLIG
Vester Farimagsgade 37A, 1606 Kbh. V.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/VEST
Søren Frichs Vej 38 K th., 8230 Åbyhøj.
Tlf.: 33 36 41 41

E-mail:
medlemsreg@minakasse.dk
prosa@minakasse.dk
formand@prosa.dk
faglig@prosa.dk
prosa@prosa.dk

PROSA/SAS
Retortvej 8, 2500 Valby.
Tlf.: 29 23 53 96

PROSA/STUD
Overgade 54, 5000 Odense C.
Tlf.: 33 36 41 41

PROSA/ØST
Vester Farimagsgade 37A, 1606 Kbh. V.
Tlf.: 33 36 41 41

Afkodet

Tekst >
Stine Nysten

2

Jeg har altid kæmpet mest med RegEx, fordi det på en måde er så forbandet bøvlet, men samtidig er så elegant, når udtrykket er der.

1

Mit første sprog var TI Basic, som jeg lærte, da jeg gik i 1. g i gymnasiet. Inden da havde jeg lavet lidt batch scripting i DOS, men til graflommeregneren i midt-90'erne fik jeg lavet nogle større programmer og fik endda solgt et par af dem.

3

Jeg vender altid tilbage til C#, fordi det er der, jeg har skrevet de fleste linjer kode, og jeg mener, at det er vigtigt at have et primært sprog. Samtidig er det et godt allroundsprog til de fleste problemer.

```
contin  
(qF1$n),",  
nd(100*sum(qF1$  
m_text(aes(labe  
hjust =  
positi  
tip())
```


6

Til begyndere vil jeg anbefale JavaScript, fordi det er relativt nemt at komme i gang med og meget udbredt både til frontend og backend.

Jeg elsker Python, fordi det er hurtigt og altid ved hånden.

5

Jeg hader Java, fordi det er en evig kamp med versions-numre og manglende bagud-kompatibilitet. En milliard enheder kører Java, men ingen af dem har lyst til det.

Joachim Rørbøl, uddannet datamatiker og i dag it-konsulent og direktør i Efiio ApS. Han startede karrieren i 1999 med Y2K-opgaver og har siden arbejdet som supporter, systemadministrator, programmør, løsningsarkitekt, CTO, CEO og konsulent. I dag fokuserer han på at løse kunders problemer gennem cloud-native-løsninger og site reliability engineering.

4